

COMSIMȚĂMÂNT

Prin prezentul, subsemnata, Maria Ciobanu, meșter popular și profesor de educația tehnologică la Complexul de Mesteguguri „Zestrea neamului” din orașul Bălți, Republica Moldova, susțin cu mare bucurie „Arta cămășii cu altiță — element de identitate culturală în România și Republica Moldova”, nominalizare în Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității.

Am moștenit arta broderiei de la mama, alături de care am brodat diferite fețe de mese, prosoape pentru a împodobi casa.

Am cusut prima cămașă cu altiță în anul 1998. Meșterul Popular Antonina Rusu, profesor de educație tehnologică în Chișinău, m-a ajutat să înțeleg mai bine tehnicile de cusut cămăși.

De atunci, de circa 25 de ani cusutul cămășii cu altiță a devenit ocupația de bază, dragostea și îndeletnicirea vieții mele. După ce am cunoscut specificul cămășii cu altiță din Stepa Bălților, după ce am înșăpătat de la meșterii bătrâni secretele acestei arte, cos cu multă migală, respectând structura și bogăția ei. Predau acest frumos mestegug la Centrul de mesteguguri „Zestrea neamului” din orașul Bălți. Din experiența mea îi învăț pe elevii a coase cămașă cu altiță la orele de educație tehnologică în instituțiile în care activez și în satul de baștină, unde locuiesc până în prezent, satul Catranăc, raionul Fălești. Am multe eleve care au brodat cămașă cu altiță la educația tehnologică. Sunt câteva discipole care au îndrăgit acest mestegug inclusiv nepoata mea, Alina Jurcan, și alte eleve, precum Pașneac Irina, Andronic Daniela, Teacă Ilina, Dragoșciuc Stela, Andrieș Georgeta, Reaboi Alexandrina, Neagu Valeria, Boboc Constantina, Tomu Stela, Bănțari Dina, etc.

Sunt membru al Uniunii Meșterilor Populari, în secția Costum Popular. Particip permanent la expozițiile organizate de autoritățile locale și naționale, precum: Ziua Națională a Portului Popular, Festivalul Tei, Târgul Național al Meșterilor Artizani, Târgul Creatorilor Populari de la Muzeul „Astra” din Sibiu, România, Tia Maria etc. și expozițiile organizate de Centrul Național de Conseroare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, Uniunea Meșterilor Populari din Republica Moldova.

"Arta cămășii cu altiță - element de identitate culturală în România și Republica Moldova" face parte din identitatea noastră de acasă și națională. Această cămașă este îndrăgită, se poartă la sărbători. Mă îngrijorează faptul că unii producători de cămăși nu lucrează manual cămășile, ca noi, dar de multe ori fac elementele stilizate la maxim și atunci își pierd semnificația și valoarea. Consider că anume înscrierea în Lista Reprezentativă UNESCO ar contribui la studierea Artei cămășii cu altiță în școli, iar mulți meșteri ar putea beneficia de un mai mare sprijin în crearea ei

11. 10. 2020

Bălți

Maria Ciobanu

CONSENT

Herewith, the undersigned, Maria Ciobanu, folk craftswoman and teacher of technological education at the Craftsmanship Centre „Zestrea Peamului” from Bălți, Republic of Moldova, gladly support „The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altită) – an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova”, a nomination for the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity.

I inherited the art of embroidery from my mother. We embroidered together different tablecloths and towels for decorating the house. I made the first blouse with embroidery on the shoulder (altită) in 1998. The folk craftswoman Antonina Rusu, a teacher of technological education from Chipinău, helped me understand better the techniques of sewing the blouse.

Since then, for almost 25 years, sewing the blouse with embroidery on the shoulder (altită), has become my main occupation, my love and my life's activity. After the study of the specific of the blouse with embroidery on the shoulder (altită) from the Bălți Steppe, having assimilating from old craftswomen the secrets of this art, I sew with great care, respecting its structure and richness. I teach this nice craft at the Craftsmanship Centre „Zestrea Peamului” from Bălți. Making avail of my own experience, I teach pupils to sew this blouse during the lessons of technological education, in the institutions where I work, as well as in my native village, where I live up till now, village of Catranăc, district of Făleşti. Many of my pupils embroidered the blouse with embroidery on the shoulder (altită) during the technological education class. There are several disciples who grew fond of this craft, including my granddaughter, Alina Țurcan, and other pupils like Pașneac Teina, Andronic Daniela, Teaci Ilinca, Dragoșciuc Stela, Andrieș Georgeta, Reaboi Alexandrina, Cveagu Valeria, Boboc Constantina, Tomu Stela, Bănzari Dina etc.

I am a member of the Union of Folk Craftsmen, in the department of Folk costume. I permanently participate in the exhibitions organized by local and national authorities, such as: The National Day of the Folk Costume,

The Festival, National Fair of Artisans, Fair of Folk Creators from the "ASTRA" Museum from Sibiu, Romania, Ia Mania etc., and the exhibitions organized by the National Centre for the Conservation and Promotion of the Intangible Cultural Heritage, the Union of Folk Craftsmen from the Republic of Moldova.

"The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altită) - an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova" is a part of our home and national identity. This blouse is beloved and is worn at feasts. I am worried that some producers of blouses do not work manually, like us, but often make its elements extremely stylized and then they lose their significance and value. I consider that the inscription in the blouse with embroidery on the shoulder (altită) be studied in schools, and many craftsmen would benefit from a greater support in creating it.

11th of October 2020
Bălți

Maria Ciobanu
Liu

Consimțământ

privind recunoașterea valorii mondiale a cămășii cu altiță

Mă numesc Silvia Antohi, sunt meșter popular și profesoară de educația tehnologică la Instituția Publică Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” din or. Fălești, Republica Moldova. Împreună cu discipolii mei, susțin nominalizarea „*Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova*” pentru înscriere în Lista Reprezentativă UNESCO a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității. Dorim să contribuim astfel la protejarea cămășii tradiționale femeiești cu altiță, pe care o considerăm o piesă esențială a costumului popular și o realizare deosebită a tuturor femeilor.

Am moștenit arta broderiei de la bunica Liuba Cojocar și mama Nina Timofti. Ele au brodat cămăși cu altițe pe când erau domnișoare și apoi când au avut familiile lor. Mama mea era foarte iscusită și a brodat și alte lucrări, nu doar cămașa cu altiță. La vârsta de 7 ani, mama mi-a cusut prima cămașă tradițională. A doua cămașă am primit-o de la mama când eram studentă. Altă cămașă am brodat-o singură.

De circa 43 de ani sunt meșter popular și pedagog cu gradul superior didactic în învățământul preuniversitar în orașul Fălești. Am studiat la Universitatea Pedagogică “Alec Russo” din Bălți. De 5 ani predau doar „*Arta cămășii cu altiță*” pentru clasele VIII-IX. Cursurile la educația tehnologică pe care le predau sunt axate pe broderia tradițională, pentru fetele din clasele gimnaziale (clasele V-IX). În clasele V-IX, elevele sunt inițiate teoretic și practic în arta acului. Începem de la cele mai simple tehnici, ornamente simple. Lecțiile din clasele VIII-IX sunt organizate în așa fel ca o fată să poate realiza o așa lucrare complexă precum confecționarea cămășilor tradiționale cu altiță. Elevele însușesc, după principiul de la simplu la complex, începând de la croi, principalele tehnici de broderie folosită pentru arta cămășii cu altiță etc. La lecțiile de educație tehnologică sunt alese cămăși femeiești și de fete, cu motive ornamentale din raionul Fălești ori alte localități din nordul Republicii.

În ultimii ani studiez portul popular din zona Moldovei istorice, precum tipologia cămășilor tradiționale, compoziția și ornamentele cămășilor femeiești cu altiță. Am studiat multe cămăși pe care le-am văzut la diferite expoziții, târguri și în colecții muzeale și particulare. Modelele de cămașă pentru elevele de liceu le selectez în colaborare cu Muzeul raional de Istorie și Etnografie „Lazăr Dubinovski” din or. Fălești, muzeul din s. Cajba, ce ne-a oferit acces la cămășile din patrimoniul muzeal. Cunoașterea patrimoniului de cămăși cu altiță este înlesnit și de Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău, cu care colaborez.

Particip împreună cu elevele la diferite expoziții, târguri locale și naționale, cu cămășile tradiționale confecționate la lecții, precum: Ziua Națională a Portului Popular, Festivalul Iei, expoziții de peste hotare și organizate de către Uniunea Meșterilor Populari din Republica Moldova. Cea mai recentă participare a fost la Expoziția „100 de cămăși basarabene salvate de la dispariție în contextul Centenarului Marii Uniri” (16 ianuarie-28 martie 2019) de la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău. Liceul nostru a participat cu 5 cămăși foarte frumos brodate de profesoara Silvia Antohi și elevele Mădălina Bolocan, Cristina Culibaba, Sabrina Tatiana.

Sunt șefa Secției Costum Popular din cadrul Uniunii Meșterilor Populari din Moldova și, împreună cu mai multe meșterițe purtătoare de tradiție, acordăm atenție respectării autenticității și originalității cămășii cu altiță din toate localitățile Republicii Moldova. Organizăm master-class-uri, târguri de port popular, expoziții, demonstrații de costum, atrăgând în aceste activități tineri. Ne dorim ca ei să cunoască, să poarte, să confecționeze și să prețuiască costumele populare, simțindu-se confortabil în ele.

Considerăm că *„Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova”* are importanță națională și ne reprezintă ca neam în toată lumea și merită a fi promovată la UNESCO.

3 decembrie 2020

Fălești

Silvia Antohi

Silvia Antohi

Consent regarding the acknowledgement of the world value of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță)

My name is Silvia Antohi, I am a folk craftswoman and technology education teacher at the Public Institution “Mihai Eminescu” Theoretical Lyceum from Fălești, Republic of Moldova. Together with my disciples, we support the nomination “*The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altiță) – an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova*” for inscription on the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. We would like to contribute thus to the protection of the traditional women’s blouse with embroidery on the shoulder (altiță), which we regard as an essential item of the folk costume and a remarkable accomplishment of all the women.

I have inherited the art of embroidery from my grandmother Liuba Cojocar and my mother Nina Timofti. They embroidered traditional blouses with embroidery on the shoulder (altiță) while being girls and afterwards, having their own families. My mother was very skilful and she embroidered also other works, not only the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță). When I was seven years old, my mother made my first traditional blouse. The second blouse I received from my mother, when I was a university student. Another blouse I embroidered myself.

For about 43 years I am a folk craftswoman and school teacher with superior didactic degree, in the town of Fălești. I studied at the “Alec Russo” Pedagogic University from Bălți. For 5 years, I teach just “The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altiță)” for the 8-9 forms. The classes on technological education, which I teach, are based on traditional embroidery and are destined for girls from gymnasium (5-9 forms). In the 5-9 forms, pupils are initiated theoretically and practically in the needle art. We start from the easiest techniques, from simple ornaments. The lessons in the 8-9 forms are organized in such a way, so that a girl may be able to finish such a complex work like making traditional blouses with embroidery on the shoulder (altiță). According to the principle from simple to compound, starting from the cut, girls learn the main techniques of embroidery used in the art of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță) etc. For the lessons of technological educations, we choose blouses for girls and women, containing ornamental motifs from the district of Fălești or other northern localities from our republic.

In recent years, I have studied the folk costume from the region of historical Moldova, such as: the typology of traditional blouses, the composition and ornaments of women traditional blouses with embroidery on the shoulder (altiță). I studied many blouses which I saw at different exhibitions, fairs, museum and private collections. I choose models of blouses for lyceum pupils in cooperation with the “Lazăr Dubinovski” District Museum of History and Ethnography, the museum from the Cajba village, which offered us access to blouses from museum collections. The National Museum of Ethnography and Natural History, with whom I cooperate, also facilitates acquiring knowledge about the collections of traditional blouses with embroidery on the shoulder (altiță).

Together with my pupils, I participate with traditional blouses made during the lessons, in different exhibitions, local and national fairs: the National Day of the Folk

Costume, the Ie Festival, exhibitions from abroad and organized by the Union of Folk Craftsmen from the Republic of Moldova. Our most recent participation was at the Exhibition “100 Bessarabian blouses rescued from loss in the context of the Centenary of the Great Union” (January 16 – March 28, 2019) from the National Museum of Ethnography and Natural History from Chişinău. Our lyceum participated with 5 blouses, very nicely embroidered by teacher Silvia Antohi and pupils Mădălina Bolocan, Cristina Culibaba, Sabrina Tatiana.

I am the head of the Department Folk Costume within the Union of Folk Craftsmen from Moldova and, together with several craftsmen bearers of tradition, we pay attention to the respect of the authenticity and originality of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiţă) from all the villages of the Republic of Moldova. We organize master-classes, fairs of folk dress, exhibitions, displays of costumes. We involve in these activities youngsters. We wish that they might learn, wear, make and esteem the folk costume, feeling comfortable in it.

We consider that “*The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altiţă) – an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova*” has a national importance, it represents us as a people in the whole world and it deserves to be promoted within UNESCO.

December 3, 2020

Făleşti

Silvia Antohi

Silvia Antohi

Scrisoare de aderare la acțiunea
„Arta cămășii cu altită - element de identitate
culturală în România și Republica Moldova”

Subsemnata, Valentina Ușutu, meșter popular
din s. Gordinesti, r. Edineț, Republica Moldova,
mi exprim aderența la acțiunea de înaintare
a „Artei cămășii cu altită - element de identitate
culturală în România și Republica Moldova
pentru înscriere în Lista Reprezentativă UNESCO
a patrimoniului cultural imaterial al umanității.
Împreună cu meșterele din satul nostru,
considerăm cămășea cu altită drept bucurie noastră
de sărbătoare, ce ne reprezintă între alte popoare
și este cea mai scumpă comoară rămasă de
la străbunicii noștri, dar și cea mai de valoare
haină, transmisă de către bote și femei generațiilor
tinere.

Am născut în 1945, în s. Gordinesti, la
nordul Republicii Moldova. Am deprins arta brode-
rii în casa părintească. Primele cămăși cu altită
le-am cusut pentru fiicele mele în anul 1976.
De specialitate sunt medic felcer, însă arta de a
cusa cămășea cu altită este activitatea mea voca-
țională. În calitate de meșter popular, lucrez în
satul de bastină împreună cu membrii familiei
și 14 didașole pe care le învăț diferite meșteșu-
guri populare pe care le posed: broderie artistică,
țesutul, croșetatul. Sunt membră a Uniunii
Meșterilor Populari și, de-a lungul anilor,
am participat la diverse expoziții locale,
naționale și internaționale organizate de Centrul
Național de Conservare și Promovare a Patrimoni-
ului Cultural Imaterial, Uniunea Meșterilor Populari,

Ministerul Educației, Culturii și Sportului al Republicii Moldova.

În anul 2017, la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău s-a desfășurat expoziția mea aniversară cu genericul „Cămăși din lada de estrie”, în care am prezentat 80 de cămăși cu altite cusute și țesute. Până în prezent, am confecționat cămăși cu altită pentru 74 de ansambluri artistice de amatori, inclusiv pentru Ansamblul „Cobănoș de la miori” din s. Parcova, r. Edineț, veșnic cu noi. Cămeșe cu altite create de mine este purtate de conducerea raionului Edineț și funcționari publici din multe sate, de pedagogi, oameni de cultură și artă, elevi. M-am bucurat nespus de faptul că am realizat cămăși cu altite pentru interpreți de muzică tradițională consacrați: Justina Șerlat, Viorica Cheptănar, Doinița Șerman, ex-ministrul Culturii Monica Barbuc și alte personalități.

Țin să precitez că noi continuăm și o altă tradiție remarcabilă, cea a țeserii ornamentelor care decorează cămeșe cu altite. Aceste haine sunt deosebite și completează bogăția cămășilor cu tehnici locale de țesut în 5 ite. Deoarece activez în domeniu peste 46 de ani și, în esența mea de meșter popular, consider că nominalizarea „Arta cămășii cu altite - element de identitate culturală în România și Republica Moldova” în Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității ne va consolida în plan regional și internațional.

19.11.2020, Gărdinești

Urbaniș

Letter of adhesion to the action
"The art of The Traditional Blouse with Embroidery
on the shoulder (Altiță) - an element of Cultural
Identity of Romania and the Republic of Moldova"

I, the undersigned, Valentine Ușuța, folk
craftswoman from the village of Gordinesti,
district of Edineț, Republic of Moldova, express
my adhesion to the action of nominating "The art
of traditional blouse with embroidery on the shoulder
(altiță) - an element of Cultural Identity of
Romania and The Republic of Moldova" in order
to be inscribed on the UNESCO Representative List
of the Intangible Cultural Heritage of Humanity.

Together with folkcraftswomen from our village,
we consider the traditional blouse with embroidery
on the shoulder (altiță) our dress for feasts.

It represents us among other nations and is
the most precious treasure inherited from our
great grandmothers. At the same time, is the most
valuable dress passed on by girls and women
to the young generation.

I was born in 1945, in the village of Gordinesti,
in the north of the Republic of Moldova. I
learned the art of embroidery in my parents'
house. The first blouses with embroidery on
the shoulder (altiță) I made for my ~~daughters~~
daughters, in 1976. My profession is of doctor's
assistant, but my real vocation is the art of
sewing the blouse with embroidery on the shoulder
(altiță). As folkcraftswoman, I work in my native
village, together with the members of my family
and 14 female disciples. I teach them different
folk crafts which I master: artistic embroidery,
weaving, crocheting etc. I am a member of the
Union of Folk Craftsmen. During the years, I
participated in various local, national and

international exhibitions, organized by the National Centre for the Conservation and Promotion of the Intangible Cultural Heritage, Union of Craftsmen, Ministry of Education, Culture and Research of the Republic of Moldova, as well as by other institutions.

In the year 2017, the National Museum of Ethnography and Natural History hosted my anniversary exhibition, bearing the title: "Treasures from the Dowry Chest". There, I showed over 80 blouses with embroidery on the shoulder (altîță), sewn and woven. Until now-a-days, I have made traditional blouses with embroidery on the shoulder (altîță) for 74 artistic ensembles of amateurs, including for the "Libănaș de la miori", ensemble from the village of Paroșe, district of Edineț, situated in our nearby. The traditional blouse with embroidery on the shoulder (altîță) is worn by the administration of the Edineț district and by civil servants from many villages, pedagogues, people from the field of culture and arts, by pupils. I am very glad for the fact that I made traditional blouses with embroidery on the shoulder for famous performers of traditional music: Justina Șerlat, Victoria Cheptănaru, Dorina Gherman, the former minister of Culture Monica Bobuc and many other personalities.

I would like to add that we continue another remarkable tradition that of the woven blouses, having all the ornamental groups woven on the loom, not stitched. These dresses are peculiar and complete the richness of blouses by means of local weaving techniques in 5 threads. Because I have been working in this field over 44 years and as a folkcraftswoman, I consider that the nomination of "The Art of the Traditional Blouse with embroidery on the shoulder (altîță) - an element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova" for the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity will make us solidary at regional and international level."

19.11.2020 Gordiniești

Ușutut

Scrisoare de susținere

Sunt Lidia Bojescu, meșter popular și director al Centrului de Meștesuguri Populare „Atelier Bojescu” din satul Mereni, raionul Anenii Noi, Republica Moldova, și îmi exprim consimțământul cu „Arta cămășii cu altită - element de identitate culturală în România și Republica Moldova” să fie înscrisă pe lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității.

Am învățat a țese pânză de casă în copilărie, de la mama, iar a coase - de la bunica. Acum 4 ani am hotărât să țes pânză pentru a coase cămăși pe ea, pentru că cea industrială nu asigură calitatea necesară. Apoi, la sedințele Comunității „Șezătoarea Basarabia” de la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din or. Chișinău, o dată la două săptămâni, am studiat tehnicile vechi de croială a cămășilor cu altită, compozițiile ornamentale și foarte multe tehnici de cusut specifice cămășii tradiționale femeiești cu altită din centrul și sudul Republicii Moldova. Am învățat pe viu a coase de la alte doamne care au mai multă experiență. Am căutat cămăși valoroase în satul nostru și în cele din vecinătate, de-am studiat, le-am copiat. Am deprins tehnici. Astfel am cusut mai multe cămăși și am instruit femeile din Centrul de Meștesuguri Populare „Atelierul Bojescu” pe care l-am deschis. Acum țes pânză de casă la stative, pentru a coase cămăși cu altită pe o pânză bună, pentru că în Republica Moldova ~~nu se~~ prea găsește pânză de casă.

La „Atelierul Bojescu”, în ultimii 2 ani, în afară de meșterițele cu care lucrez, organizăm unele întruniri pentru femeile din sat, pentru a învăța a coase cămăși cu altită, ca o ocupație din pasiune. Eu am învățat la șezători a confecționa cămăși cu altită și la fel doresc să contribuie pentru a instrui alte femei din localitatea de Bastina. Cu unele doamne discipole ale mele, continui activitatea în atelier. Deja sunt vreo 20 femei și chiar câteva eleve din liceu, care au învățat a coase cămăși cu altită la șezătorile publice pe care le organizăm în atelierul nostru, printre ele menționez pe: Baciu

Victoria, Costin Vlădălina, Marian Andreea, Olescu Manoli,
Bodoraja Mariana, Crăciun Mariana, Brad Vera, Klaus Olga,
Crețu Livia, Bojescu Tatiana, Violeta Chirilenco, Inga Cerghina,
Victoria Gurschi etc.

Abia după mai mulți ani de studiu și de
experimentări, am început a coase cămăși cu altită
conform tradiției, care să ne reprezinte regiunea de
centru și să fie valorificate tehnici de cusut cât mai
diverse, mai ales la altită și răurile de pe mânecă,
care în tradiția noastră sunt foarte bogale. Am
studiat cămășile de la Muzeul de Etnografie și Etnografie
din satul Mereni și cele expoziția Muzeului Național
de Etnografie și Istorie Naturală. Am confecționat
cămăși care se purtau în satul nostru și mă
măndresc că sătenii au apreciat aceste cămăși.
Coasem și alte piese de port popular manual,
folosind ornamente luate din străbuni.
Am avut mare succes la diferite expoziții și
sărbători și port și eu, cu mare dragoste, cămășa
cu altită. Recent am început a țese și fuste,
pentru a întregi costumul femeiesc.

Particip permanent la expozițiile organizate
de autoritățile locale și naționale, precum: Ziua
Națională a Portului Popular, Ziua Internațională
a Muzeelor și expozițiile organizate în sat,
la Festivalul „Flori de măr în toamnă”, la
brameul satului Mereni, precum și la evenimentele
organizate în or. Anenii Noi Festivalul raional
„La Nistru la Mărgioara” etc.

„Arta cămășii cu altită - element de
identitate culturală în România și Republica
Moldova” este foarte importantă pentru
noi și am dori să fie apreciată și înscrisă
în lista Reprezentanței a patrimoniului
cultural imaterial al umanității.

12.12.2020

S. Mereni, r. Anenii Noi

Lidia Bojescu

LB

Support letter

I am Lidia Bojescu, folk craftswoman and director of the Centre of Folk Crafts "Atelier Bojescu" from the village of Mereni, district of Aroni Noi, Republic of Moldova. I express my consent that "The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (Altită) - an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova" be inscribed on the UNESCO Representative list of the Intangible Heritage of Humanity.

I learn to weave homemade fabric from my mother, during childhood, and to sew - from my grandmother. Four years ago, I decided to weave fabric in order to make blouses from it, because the industrial one does not provide the necessary quality. Later, at the meetings of the Community "Serătcarea Basarabia" from the National Museum of Ethnography and Natural History from Chişinău, once in two weeks, I studied the old techniques of making traditional blouses with embroidery on the shoulder (altită), the ornamental compositions and a lot of sewing techniques that are specific for the traditional women's blouse with embroidery on the shoulder (altită) from the central and southern region of the Republic of Moldova. I learnt in practice how to sew from other ladies who had more experience. I looked for valuable blouses in our village and in those from neighbourhood. I studied them and made copies of them. I learnt several techniques. Thus I made several blouses and instructed the women from the Centre of Folk Crafts "Atelier Bojescu", founded by me. Nowadays, I weave on loom homemade fabric, in order to use a good fabric for making traditional blouses with embroidery on the shoulder (altită). A reason for that is the fact that, in the Republic of Moldova, one hardly finds homemade fabric.

During the last two years, in "Atelier Bojescu" beside the craftswomen I work with, we organize meetings for women from the village, in order to learn how to make traditional blouse with embroidery on the shoulder (altită), as an activity out of passion.

Myself, I have studied within socials how to make the blouse with embroidery on the shoulder (altitã). In the same way, I would like to contribute to teaching other women from my native village. With several ladies, my disciples, I continue the activity in the workshop. There already are about 20 women and even some girls from the lyceum, who learnt how to make the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altitã) at public socials which we organize in our workshop. Among others, I mention the following persons: Baciu Victoria, Costin Vladulina, Marian Antonee, Olesca Manoli, Godeoje Mariana, Craciun Mariana, Brad Vera, Vlas Olga, Creta Divia, Bojesca Tatiana, Violeta Ghirilancio, Iuga Terapina, Victoria Gurschi etc.

Only after many years of study and experience, I have begun to make traditional blouses fitting the tradition, with embroidery on the shoulder (altitã) which represent our region from the Centre and make use of sewing techniques as diverse as possible, especially for embroidery on the shoulder (altitã) and the streams of ornaments on the sleeve, which are very rich in our tradition. Some blouses I studied in the Museum of History and Ethnography from the village of Mereni, as well as those from the exhibition of the National Museum of Ethnography and Natural History. I made blouses that once had been worn in our village. I am proud that villagers highly rated these blouses. We make manually, as well, other items of the folk dress, using ornaments inherited from ancestors. We won great success at different exhibitions and feasts. I wear too, with great love, the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altitã). Recently, I have started to sew also skirts, in order to complete the female costume.

I permanently participate in exhibitions organised by local and national authorities, such as: the National Day of the Folk Costume,

the International Museum Day and in exhibitions held in our village, at the "Florile de măr în toamnă" festival, the day of the patron saint of Mereni, as well as during events organized in the town of Anenii Noi, the District festival "da Nistru la Mărgăciora" etc.

"The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altiză) - an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova" is very important for us. We wish that it were appreciated and inscribed on the UNESCO Representative list of the Intangible Heritage of Humanity.

12. 12. 20

Vil. Mereni, Anenii Noi

Lidia Bojescu

LB

SCRISOARE DE CONSIMȚĂMÂNT

Subsemnata, **Maria Cristea**, activez în domeniul confecționării portului popular din Republica Moldova din anul 1992 și sunt fondator și director al **Casei Portului Popular „Casa Cristea”**, din anul 1993 până în prezent. Sunt meșter popular, dețin Titlul Onorific de „Meșter Faur”.

M-am asumat mereu responsabilități privind buna cunoaștere și continuitatea firească a artei cămășii cu altiță. Iată de ce subsemnez din toată inima la inițiativa de a înscrie **„Arta Cămășii cu Altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova”** în Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității. *Cămașa femeiască cu altiță* are brodate cele mai multe semne sau simboluri identitare, este haina hărniciei și frumuseții noastre, încât merită a fi apreciată la nivel internațional.

De mică am apreciat broderia tradițională și am preluat principalele tehnici și motive ale ornamentelor de la mama și bunica, din satul Ulmu, raionul Ialoveni. În casa părintească, broderia era foarte apreciată. Confecționez unele textile tradiționale cu multă plăcere, așa cum am văzut la mama, inclusiv cămașa femeiască cu altiță am purtat-o datorită mamei, care era croitoreasă. Cu multă plăcere confecționez cămăși femeiești cu altiță din partea centrală, baștina mea. Dar, activând împreună cu meșteri din diferite localități ale Republicii Moldova, care lucrează la domiciliu, am început să producem manual costume și din alte părți.

În special, m-a preocupat producerea *cămășii cu altiță* care să corespundă tradițiilor noastre vechi, greu de executat, pentru că necesita cunoașterea, identificarea și stăpânirea unor tehnici complicate, dar expresive artistic. *Cămașa femeiască cu altiță* este esențială în activitatea Atelierului Casa Portului Popular „Casa Cristea”. *Cămășile femeiești cu altiță*, pe care le confecționăm manual, sunt inedite, cum erau pe vremuri. Respectăm structura bine determinată și ornamentele complexe ale cămășii cu altiță. Datorită tehnicilor variate, firelor de lână, de mătase sau bumbac, fire viu colorate, inclusiv completate cu mărgelile și paiete, brodate în tehnici expresive, aceste compoziții ornamentale creează un design de unicitate. Noi ne ținem de modele tradiționale, dar și creăm în limitele lor. Experiența de decenii ne ajută să simțim specificul acestor broderii.

Am creat *cămăși femeiești cu altiță* originale pentru interpreți de folclor și dansatori remarcabili. Pe parcursul celor peste 30 de ani de activitate, am reușit să promovăm cele mai valoroase și complicate cămăși tradiționale femeiești. În colaborările noastre, am refuzat comenzile care încălcau principiile tehnice și artistice de realizare a *cămășii femeiești cu altiță* și am reușit să propunem publicului modele cu adevărat tradiționale, ce corespund întocmai tiparelor autohtone.

Pentru modele tradiționale am colaborat cu Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală și am reușit să scoatem din anonimat atât modele vechi de port popular, cât și tehnici uitate. Datorită colaborării cu muzeul, am contribuit la determinarea mai clară a specificului zonal al costumului. Colaborăm cu Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală la completarea fondurilor muzeului cu piese noi, brodate în tehnici vechi, la restaurarea costumelor deteriorate.

Piesele produse de Casa Portului Popular „Casa Cristea” au fost apoi preluate de alți meșteri populari, membri ai Uniunii Meșterilor Populari, care au ținut cont de atunci de specificul cămășii femeiești cu altiță. În cele peste trei decenii de activitate, am lucrat împreună cu alte meșterițe pe care le-am învățat tainele acestui meșteșug și le-am ajutat să se perfecționeze și să facă lucrări de bună calitate.

Pentru a putea face față obiectivelor de realizare a costumelor care să respecte tradiția noastră, am început să țesem pânză pentru cămăși în atelierele din satele Bardar și Ulmu din raionul Ialoveni, satul Vălcineț, raionul Călărași, căci în rețeaua comercială lipsea pânza adecvată. Am ajustat mici detalii ale croiului cămășii femeiești, ceea ce face ca altița să fie stabilă pe umăr.

De asemenea, am elaborat și confecționat costume naționale pentru mai bine de 280 colective folclorice. Acum avem angajate 15 persoane cu contract individual de muncă și alte 37 cu contracte de prestări servicii, din Chișinău și din diferite raioane. Pe parcursul anilor am colaborat, oferindu-le locuri de muncă la peste 380 de femei.

Prin multiplele participări la expoziții locale, naționale și internaționale am contribuit la creșterea prestigiului binemeritat al costumului tradițional, la afirmarea identității noastre culturale.

Expoziții

Expoziția Internațională de la Koblenz, Germania (29. 04-05.05 2003);
Expoziția „Moldova prezintă”, Kiev (14-17 mai 2003);
Expoziția TIB-2003, București, România (2003);
Expoziția „Moldova prezintă”, Moscova (3-5 noiembrie 2004);
Expoziția-târg „Fiera del Levante”, Italia (11.09.2004 - 19.09.2004);
Expoziție, Moscova, Rusia (2006);
Expoziție în cadrul Ambasadei Republicii Moldova, Berlin, Germania (martie 2008);
Expoziție Sibiu, România (august 2008);
Expoziție Internațională Istanbul, Turcia (ianuarie 2009);
Expoziția în cadrul SARP- Roma, Italia (august 2011);
Expoziție, Germania, Berlin (martie 2013);
Expoziție în cadrul Muzeului de Etnografie, Varșovia, Polonia (martie 2015);

Expoziție personală „Tezaur brodat cu har” la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, Chișinău (7 octombrie - 7 noiembrie 2016);
Expoziția Internațională „Drumul Mătăsii”, Dunhuanh, China (septembrie 2016);
Expoziție „Fabricat în Moldova”, Iași, România (mai 2017);
Coorganizator și participant la Festivalul Iei (2012-2014);
Coorganizator și participant la „Ziua Portului Național”, în parteneriat cu Ministerul Culturii și Educației (2015-2018).

Lucrări realizate

Am elaborat conceptul, stilul și schițele, apoi am confecționat costume pe parcursul a mai mult de 30 ani pentru colective profesioniste precum sunt:

- Ansamblul „JOC”;
- Ansamblul „Lăutarii”;
- Ansamblul „Folclor”;
- Ansamblul „Fluieraș”;
- Ansamblul „Floarea Moldovei”;
- Capela Corală „Credo”;
- Capela Corală „Doina”;
- Ansamblul „Mugurel”;
- Orchestra Ministerului Afacerilor Interne;
- Ansamblul „Veselia”;
- Ansamblul „Transilvania” (România) etc.

Adresa: str. Bernardazzi, nr. 32,
mun. Chișinău, Republica Moldova
Email: maria.v.cristea@gmail.com
<https://casacristea.md/ru/>

Semnătura *M. Cristea*
10.12.2020

LETTER OF CONSENT

I, the undersigned, **Maria Cristea**, work in the field of making the folk dress from the Republic of Moldova since 1992. I am the founder and director of the House of Folk Dress “Casa Cristea”, from 1993 until now. I am a folk craftswoman, and I bear the Honorific Title “Meşter Faur”.

I have always assumed responsibilities concerning a good knowledge and the natural continuity of the art of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (*altiță*). That is why I subscribe with my entire heart to the initiative to inscribe “*The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altiță) – an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova*” in the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. The *women’s traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță)* contains the biggest number of identity signs or symbols embroidered on it, it is the dress of our diligence and beauty, consequently it deserves to be acknowledged at international level.

Since childhood, I have appreciated the traditional embroidery and I took on the main techniques and ornaments from my mother and grandmother from the village of Ulmu, district of Ialoveni. In my parents’ house, embroidery was highly esteemed. I wear with great pleasure several traditional fabrics, like I saw at my mother. I wore the women’s traditional blouse with embroidery on the shoulder (*altiță*) thanks to my mother, who was a dressmaker. I make gladly *women’s traditional blouses with embroidery on the shoulder (altiță)* from the central regions, my native place. However, working alongside craftsmen from different villages of the Republic of Moldova, who work at home, we started to produce manually also costumes from other regions.

I was especially concerned with making the *traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță)*, so that it would correspond to our old traditions, difficult to make, because they required the study, the identification and mastery of complicated techniques, but expressive as art. The *women’s traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță)* bears an essential place in the activity of the Workshop the House of Folk Dress “Casa Cristea”. The *women’s traditional blouses with embroidery on the shoulder (altiță)*, made manually by us, are original, like in old times. We respect the strictly determined structure and the complex ornaments of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (*altiță*). Due to the diverse techniques, to its woollen, silk or cotton threads, vividly coloured, completed also with beads and straw, embroidered in expressive techniques, these ornamental compositions create a unique design. We respect traditional patterns, but we also create within their limits. The decades long experience helps us feel the specific of these embroideries.

I created *women’s traditional blouses with embroidery on the shoulder (altiță)* for folk singers and remarkable dancers. During over 30 years of activity, we managed to promote the most valuable and complicated women’s traditional blouses. Within our partnerships, we refused the orders which were breaking the technical and artistic

principles of making the *women's traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță)*. We succeeded to propose to the public really authentic models, which fit exactly to the native patterns.

In the case of traditional models, we cooperated with the National Museum of Ethnography and Natural History. We managed to remove from anonymity both old models of folk costume and forgotten techniques. Thanks to the partnership with this museum, we contributed to distinguish more clearly the regional specific of the costume. We cooperate with the National Museum of Ethnography and History in order to complete the museum collections with new items, embroidered in old techniques, and to restore damaged costumes.

The items produced by the House of Folk Dress "Casa Cristea" were later assumed by other folk craftswomen, members of the Union of Folk Craftsmen, who took into account, since that time, the specific of the women's traditional blouse with embroidery on the shoulder (*altiță*). During over three decades of activity, I worked with other craftswomen. I taught them the secrets of this craft and helped them improve themselves and make high-quality works.

In order to be able to accomplish the goals of making costumes, according to our tradition, we started to weave fabric for blouses in the workshops from the villages of Bardar and Ulmu from the district of Ialoveni, village of Vălcineț, district of Călărași, because an adequate fabric missed in trade. We adjusted some small details of the cut of the women's blouse, making the embroidery on the shoulder (*altița*) be fixed on the shoulder.

We also designed and made national costumes for more than 280 folk ensembles. Now we have 15 employees, with individual work contract, and other 37 with contract of providing services, from Chișinău and from different districts. Along the time, we cooperated and offered work places to more than 380 women.

Due to the numerous participations at local, national and international exhibitions, we contributed to increasing the well-deserved prestige of the traditional costume, to affirming our cultural identity.

Exhibitions

The International Exhibition from Koblenz, Germany (29.04-05.05.2003);

The Exhibition "Moldova presents", Kiev (14-17 May 2003);

The Exhibition TIB-2003, Bucharest, Romania (2003);

The Exhibition "Moldova presents", Moscow (3-5 November 2004);

The Exhibition-fair "Fiera del Levante", Italy (11.09.2004 – 19.09.2004);

Exhibition, Moscow, Russia (2006);

Exhibition at the Embassy of the Republic of Moldova, Berlin, Germany (March 2008);

Exhibition in Sibiu, Romania (August 2008);

International Exhibition in Istanbul, Turkey (January 2009);

Exhibition within SARP-Rome, Italy (August 2011);

Exhibition, Germany, Berlin (March 2013);

Exhibition at the Museum of Ethnography, Warsaw, Poland (March 2015);
Personal exhibition “Tezaur brodat cu har” at the National Museum of
Ethnography and Natural History, Chişinău (7 October – 7 November 2016);
The International Exhibition “The Silk Road”, Dunhuanh, China (September
2016);
The Exhibition “Made in Moldova”, Iaşi, Romania (May 2017);
Member of the organising staff and participant at the “National Day of Folk
Dress”, in partnership with the Ministry of Culture and Education (2015-2018).

Works

I had developed the concept, style and the drafts, then I made costumes during
over 30 years for professional groups, such as:

- The Ensemble “JOC”;
- The Ensemble “Lăutarii”;
- The Ensemble “Folclor”;
- The Ensemble “Fluieraş”;
- The Choral Chapel “Credo”;
- The Choral Chapel “Doina”;
- The Ensemble “Mugurel”;
- The Orchestra of the Ministry of Internal Affairs;
- The Ensemble “Veselia”;
- The Ensemble “Transylvania” (Romania) etc.

Address: 32 Bernardazzi street,
Chişinău municipality, Republic of Moldova
Email: maria.v.cristea@gmail.com
<https://casacristea.md/ru/>

Signature

10.12.2020

Exhibition at the Museum of Ethnography, Warsaw, Poland (March 2015);
Personal exhibition “Tezaur brodat cu har” at the National Museum of
Ethnography and Natural History, Chişinău (7 October – 7 November 2016);
The International Exhibition “The Silk Road”, Dunhuanh, China (September
2016);
The Exhibition “Made in Moldova”, Iaşi, Romania (May 2017);
Member of the organising staff and participant at the “National Day of Folk
Dress”, in partnership with the Ministry of Culture and Education (2015-2018).

Works

I had developed the concept, style and the drafts, then I made costumes during
over 30 years for professional groups, such as:

- The Ensemble “JOC”;
- The Ensemble “Lăutarii”;
- The Ensemble “Folclor”;
- The Ensemble “Fluieraş”;
- The Choral Chapel “Credo”;
- The Choral Chapel “Doina”;
- The Ensemble “Mugurel”;
- The Orchestra of the Ministry of Internal Affairs;
- The Ensemble “Veselia”;
- The Ensemble “Transylvania” (Romania) etc.

Address: 32 Bernardazzi street,
Chişinău municipality, Republic of Moldova
Email: maria.v.cristea@gmail.com
<https://casacristea.md/ru/>

Signature

10.12.2020

Nr. _____ data 10.12.2020
Localitatea Chişinău

CONSIMȚĂMÂNT
privind nominalizarea elementului „Arta cămășii cu altiță – element de
identitate culturală în România și Republica Moldova”
în Lista Reprezentativă UNESCO
a patrimoniului cultural imaterial al umanității

Prin prezenta, subsemnata, Antonina Rusu, în calitate de meșter popular și profesor de educație tehnologică din or. Chișinău, Republica Moldova, confirm susținerea benevolă și expresă pentru a recunoaște „Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova” ca parte din Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității.

Sunt meșter popular și profesor de educație tehnologică la cursurile de Arta Acului, Arta Cămășii cu altiță etc. De asemenea, am studiat portul popular în calitatea mea de cercetător științific superior la Institutul de Științe ale Educației (1995-2015), iar în anii 2003 – 2004 am activat în calitate de profesoară de Educația tehnologică la Liceul Național Teoretic „Columna”, mun. Chișinău. Consider că printre cele mai importante realizări în viața mea sunt cămășile cu altiță pe care le-am cusut de-a lungul vieții, în cele mai diverse tehnici de cusut, compoziții stilistice complexe ce fac parte din bogăția costumului din Moldova. Iar ca profesor în Arta cămășii cu altiță mă mândresc că sunt autor de curriculum și ghiduri metodologice la Educația tehnologică.

În calitate de meșter popular am confecționat costume naționale pentru artiști încă din anii 1990. Interesul și pasiunea pentru Arta cămășii femeiești cu altiță a început din copilărie din casa părintescă și dezvoltată pe tot parcursul vieții. Cele mai valoroase lucrări ale mele sunt considerate iile, alte tipuri de cămăși, ștergarele și năfrămițele de ritual, fețele de mese etc. realizate minuțios, ca rezultat al cercetărilor și documentărilor de teren și din izvoade științifice. Aceste cămăși sunt cele mai importante lucrări ale mele, pentru că sunt specifice nordului Moldovei, păstrează tradiția locală și au ornamentica și cromatica deosebit de bogată. Toate cămășile cu altiță cusute de mine sunt realizate în exclusivitate de mână, ornamentica și cromatica corespunde simbolicii tradiționale de care am fost preocupată în cele mai mici amănunte. Tehnicile de cusut și broderiile sunt lucrate doar pe fire numărate: cruciulițe, punctul vechi moldovenesc, tigheluri, lănțișoare, punctul ocol, gura păpușii, punctul neted pe fir sau urzitul pe fir, diverse variante de găurele, diverse cheițe de unit detalii, diverse tehnici de realizarea încrețului.

Prefer să cos cămăși cu altiță, având toate elementele definitorii ale lor, finalizându-le la gât fie cu brezărău, fie cu bentiță. Materialele utilizate sunt de cea mai bună calitate: pânza de bumbac sau in, fire colorate muline, mătase, mărgelile mici, fire metalice etc.

Pot să afirm fără falsă modestie că am contribuit esențial la formarea și dezvoltarea disciplinei Educației tehnologice în calitate de coordonator și autor de curriculum, standarde educaționale, de autor de ghiduri metodologice, manuale etc. prin care am contribuit la studierea și crearea Cămășii tradiționale cu altiță de către tânăra generație și de adulți. Particip și în prezent la diverse ateliere de creație organizate de către CNCPPCI, în care împărtășesc din cunoștințele proprii tehnicile de broderie artistică utilizate în ornamentarea cămășii cu altiță.

Expoziții:

Participări la numeroase expoziții colective în Moldova – de nivel național, în Chișinău și alte localități, peste hotare – România, Bulgaria, Italia, Rusia.

1. Expoziție personală 1990 (mai - iulie), Muzeul Etnografic al Popoarelor, Sankt-Petersburg, Rusia.
2. Expoziție personală, 1999 (august -octombrie), Muzeul Civilizației Transilvaneie „Astra”, Sibiu, România.
3. Expoziție și lecție publică „Cercetări și creații personale de artă popular-artistică”, la Universitatea Tehnică, Chișinău, pentru studenți și profesori, la invitația Bibliotecii Universității Tehnice - iunie 2013.

Expoziții:

1. Moscova, Sala cu Coloane, 1989 (martie), serată consacrată lui Ion Creangă
2. Bulgaria (5 orașe), 1990, aprilie
3. Italia, Monte Georgeo, 1993, august
4. Expoziția „Onorăm Patria prin creația noastră”, 2012 (august - septembrie), Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, Chișinău. Participări la Festivalul lei și Ziua Națională a Portului Popular – 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, coordonate de Ministerul Culturii al Rep. Moldova.

5. Master-class-uri:

Master-class-uri în Arta cămășii cu altiță pentru persoane începătoare, la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală (9), mai – iunie 2014, la Compania de Telefonie Mobilă „Orange” – (23), septembrie – noiembrie 2014, noiembrie, 2017- februarie, 2018.

Publicații: articole științifice - în reviste de profil, și culegeri, la conferințe științifice etc.; studii monografice în culegeri; autor de Curriculum de Educație tehnologică, ediția 2000 și 2006; coautor de Curriculum de Bază (1997); autor și coordonator de curriculum de Educație tehnologică, ediția 2010, autor de giduri metodologice și alte materiale didactice, manuale școlare, Standarde de competență (2010) și Standarde de eficiență a învățării la Educația tehnologică (2012).

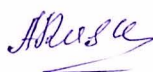
Titluri și diplome:

1987 – titlu „Meșter popular”; din 1995 este Membru al Uniunii Meșterilor Populari din Moldova din momentul înființării.

1999 – titlu „Membru al Academiei Artelor Tradiționale din România”

1. Diplomă de membru al Academiei Artelor Tradiționale din România, 1999.
2. Diploma de merit (2011) a Academiei de Științe a Moldovei;
3. Diploma de merit (2012) acordată de Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală.
4. Diplomă de excelență pentru participarea la Festivalul iei, 2013, 10 august, acordată de organizatorii festivalului: Ministerul Culturii, Compania de Stat „Teleradio Moldova”, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală.
5. Diplomă de Onoare a Ministerului Culturii al Republicii Moldova, 2013
6. Diplomă de excelență pentru valorificarea patrimoniului cultural imaterial, acordată de Ministerul Culturii al Rep. Moldova , 8 iunie 2014, cu ocazia participării la Festivalul iei, ed a III-ea.
7. Diplomă de Onoare al Ministerului Culturii al Republicii Moldova, 2015.
8. Diplomă de Onoare al Președintelui Republicii Moldova în domeniul meșteșugurilor populare, 2018.

Semnătura

No. _____ date 10.12.2020
Place Chişinău

CONSENT

regarding the nomination of the element “*The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altiță)* – an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova” in the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity

Herewith, the undersigned, Antonina Rusu, folk craftswoman and teacher of technological education from Chişinău, Republic of Moldova, confirm my free and explicit support for the acknowledgement of the “*The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altiță)* – an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova” as a part of the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity.

I am a folk craftswoman and teacher of technological education, delivering courses of Needle Art, Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altiță) etc. I studied as well the folk dress as a senior scientific researcher at the Institute of Education Sciences (1995-2015). During the years 2003-2004, I worked as a teacher of technological education at the National Theoretical Lyceum “Columna”, Chişinău municipality. Among the most important accomplishments of my life, I consider the traditional blouses with embroidery on the shoulder (altiță), which I have sewn during my entire life, using a great variety of sewing techniques, complex stylistic compositions, which are a part of the richness of the costume from Moldova. As a teacher of the Art of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță), I am proud that I am the author of the curriculum and methodological handbooks for Technological Education.

Being a folk craftswoman, since 1990, I have made national costumes for artists. My interest and passion for the Art of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță) had begun in childhood, in my parents’ house, and developed along my entire life. The most valuable of mine works are considered the “ii” (traditional embroidered blouses for women), other kinds of blouses, towels and ritual handkerchiefs, tablecloths etc., keenly made as a result of field investigations and documentations, as well as from scientific sources. These blouses are the most important of my works, because they are specific for northern Moldova, they preserve the local tradition, have peculiarly rich ornaments and chromatics. All the traditional blouses with embroidery on the shoulder (altiță), sewn by me, are exclusively handmade. The ornaments and the chromatics correspond to the traditional symbolism. I concerned myself with their smallest details. The sewing techniques and embroideries are made using only “pe fire numărate” (counting threads) techniques: “cruciulițe”, “punctul vechi moldovenesc”, “tigheluri”, “lănțișoare”, “punctul ocol”, “gura

păpușii”, “punctul neted pe fir” or “urzitul pe fir”, different variants of holes, diverse “cheițe” for joining details, various techniques of making the pleat.

I prefer to make traditional blouses which have all their defining elements, being finished around the neck either with “brezărău” (ornaments) or with ribbon. The materials used by me are of finest quality: cotton or linen fabric, mouline coloured threads, silk, small beads, metal threads etc.

Without false modesty, I can say that I have an essential contribution in the formation and development of the discipline Technological education, as a coordinator and author of curriculum, educational standards, author of methodological handbooks, schoolbooks etc. By means of them, I have contributed to the study and making of the Traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță), among the young generation and grown-ups. Nowadays, I continue to participate in different creative workshops, organized by CNCPPCI (National Centre for the Conservation and Promotion of the Intangible Cultural Heritage). I share there my own knowledge regarding techniques of artistic embroidery, used to ornament the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță).

Exhibitions:

Participation in numerous joint exhibitions in Moldova – of national level, in Chișinău and other places, as well as abroad – Romania, Bulgaria, Italy, Russia.

1. Personal exhibition, 1990 (May - July), Ethnographic Museum of Peoples, Saint-Petersburg, Russia.

2. Personal exhibition, 1999 (August-October), “Astra” Museum of Transylvanian Civilization, Sibiu, Romania.

3. Exhibition and public lesson “Investigations and personal creations of folk and artistic art”, at the Technical University, Chișinău, for students and professors, at the invitation of the Library of the Technical University – June, 2013.

Exhibitions:

1. Moscow, Hall with Columns, 1989 (March), celebration dedicated to Ion Creangă

2. Bulgaria (5 cities), 1990, April

3. Italy, Monte Georgeo, 1993, August

4. The Exhibition “Onorăm Patria prin creația noastră” [We honour Fatherland through our creation], 2012 (August-September), National Museum of Ethnography and Natural History, Chișinău. Participations at the Ie Festival and the National Day of the Folk Dress – 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, coordinated by the Ministry of Culture of the Republic of Moldova.

5. Master-classes:

Master-classes on the Art of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță), at the National Museum of Ethnography and Natural History (9), May – June 2014, at the Mobile Phone Company “Orange” – (23), September – November 2014, November 2017 – February 2018.

Publications: scientific papers – in profile journals and volumes of collected papers, at scientific conferences etc.; monographic studies in collected papers; author of the Curriculum of Technological education, 2000 and 2006th editions; co-author of the Basic Curriculum (1997); author and coordinator of curriculum, 2010th edition, author of methodological guides and other didactic materials, schoolbooks, Standards of competence (2010) and Standards of efficiency for learning at Technological education (2012).

Titles and diplomas:

1987 – the title “Folk craftswoman”; since 1995 is a Member of the Union of Folk Craftsmen from Moldova, since the moment of its foundation.

1999 – the title of “Member of the Academy of Traditional Arts from Romania”

1. Diploma of member of the Academy of Traditional Arts from Romania, 1999.
2. Diploma of merit (2011) of the Academy of Sciences of Moldova;
3. Diploma of merit (2012) awarded by the National Museum of Ethnography and Natural History.
4. Diploma of excellence for participation at the Ie Festival, 2013, August 10, awarded by the organizers of the festival: Ministry of Culture, State Company “Teleradio Moldova”, National Museum of Ethnography and Natural History.
5. The Honorary Diploma of the Ministry of Culture of the Republic of Moldova, 2013.
6. Diploma of excellence for the exploit of the intangible cultural heritage, awarded by the Ministry of Culture of the Republic of Moldova, June 8, 2014, on the occasion of participating at the Ie Festival, 3d edition.
7. The Honorary Diploma of the Ministry of Culture of the Republic of Moldova, 2015.
8. The Honorary Diploma of the President of the Republic of Moldova, in the field of folk crafts, 2018.

Signature

Consimțământ de susținere a nominalizării UNESCO

„Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova”

exprimat de mine, Olesea ENACHI, promotoare a creării și purtării cămășii femeiești cu altiță. Sunt bucuroasă să fiu printre mulții cetățeni ai Republicii Moldova care apreciază portul tradițional și cămașa cu altiță în special. Atitudinea noastră nu se oprește doar la contemplarea frumuseții acestor haine, ci continuă cu anumite contribuții la îmbogățirea și la valorificarea lor socială.

Sunt profesoară de arte plastice la Instituția Publică Centrul de Excelență în Construcții din Chișinău, un loc de muncă ce nu este legat de arta tradițională a portului național. Am pasiunea de a coase și purta cămașa tradițională cu altiță și o împart cu mai multe comunități din Republica Moldova.

Acum opt ani, mi-am dorit să am cămașa mea și am hotărât s-o cos după un model de la baștina mea, Slobozia Doamnei, din raionul Orhei. Am găsit mai multe piese vechi, la purtători și în muzee, dar am ales să cos una pe pânză de bumbac, asemănătoare cu cea purtată de mama mea în tinerețe. Am mai cusut câteva cămăși pe pânză de cânepă, cu fire de lână, cum se obișnuia pe la sfârșitul secolului al XIX-lea. Am participat la două concursuri în România, după care cămășile realizate de mine au fost admirate alături de alte cămăși nou-confecționate într-o expoziție care mai apoi a fost expusă în Spania, Zaragoza și Luxemburg.

Când am început să port cămășile, am observat un interes deosebit la mai multă lume din jurul meu și așa mi-am propus să împart din cele cunoscute de mine și altor femei din țară, formând un grup de doamne. Grupul care s-a format treptat, din interes și dragoste față de cămașa românească, este numit „Șezătoarea Basarabia” și are peste 200 de membri, mai multe comunități teritoriale. Am organizat întâlniri, șezători, cu femei din Chișinău, cu cele din satele din preajma municipiului, apoi cu cele de mai departe, cărora le-am răspuns la întrebări privind tradiția localităților de la noi. Le-am ajutat să deprindă diverse tehnici specifice cămășii cu altiță. Le-am explicat care este croiul și cum aranjăm ornamentele pe cămașă, ce cromatică a fost utilizată pe timpuri. Printre primele șezători, în deplasare, au fost cele din satul Molovata Nouă, de pe malul stâng al Nistrului, unde s-au întrunit femei și eleve din mai multe localități. Apoi am susținut grupul de femei doritoare de a coase cămăși, din satul Mereni, r. Anenii Noi. Ulterior am fost solicitată în satele mai îndepărtate de centrul țării – s. Pelinia, r-nul Drochia, s. Țigănești, r-nul Strășeni, s. Ciuciulea, r-nul Glodeni, s. Ciobalaccia, r-nul Cantemir.

Până în 2019, ne întruneam săptămânal în șezători la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, cu acordul administrației.

În anii 2020-2021, ne întrunim o dată pe lună la muzeu, iar celelalte șezători le facem în grupuri mici, prin sate sau în comunitate on-line.

În mai 2016, după o perioadă de timp, am fost invitați să participăm la diverse evenimente organizate în țară, legate de tema cămășii tradiționale, de ex.: Festivalul Iei, în anul 2016, la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău; Ziua Națională a Portului Popular - 2017; Ziua Națională a Portului Popular, în anul 2018, la Palatul Republicii; Ziua Națională a Portului Popular, în anii 2019 și 2020, la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău.

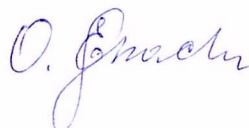
La Festivalul IA MANIA am fost invitați în anul 2018. Cu 5 luni înainte de festival, am lucrat cu un grup de opt eleve din liceul satului Holercani, r-nul Criuleni și, în rezultat, la Festival au fost demonstrate și premiate de către juriu lucrările cusute de eleve. La eveniment a fost prezentată și o expoziție de cămăși cusute de comunitatea „Șezătoarea Basarabia”. La fel, în cadrul Festivalului IA MANIA, în anul 2019, au fost expuse cămăși realizate de către doamnele din „Șezătoarea Basarabia”.

De fiecare dată, expozițiile conțin cămăși noi, cusute de membrii „Șezătorii Basarabia”. Una dintre cele mai reprezentative expoziții a fost cu genericul „100 de cămăși basarabene salvate de la dispariție”, dedicată Centenarului Marii Uniri a Basarabiei cu România (16 ianuarie – 28 martie 2019), organizată la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău, unde au fost prezentate atât cămăși femeiești, cât și cămăși bărbătești.

Port cămașa cu altiță, uneori întreg costumul, la mai multe activități, dar și în viața de zi cu zi. În așa mod promovez valorile artei tradiționale și îndemn lumea din jur să cunoască portul tradițional românesc. Cămașa cu altiță, consider, este un element de identitate culturală în Republica Moldova și în România. Cămașa cu altiță reprezintă frumusețea sufletului nostru și are tot dreptul de a fi inclusă pe Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității, într-un dosar comun al Republicii Moldova și României.

2 februarie 2021

Chișinău

Olesea Enachi

Consent regarding the support of the UNESCO nomination

„The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (Alțiță) – an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova”

expressed by me, Olesea ENACHI, a promoter of creating and wearing the women blouse with embroidery on the shoulder (altiță). I am glad to be among the many citizens of the Republic of Moldova who appreciate the traditional dress and especially the traditional blouse with embroidery on the shoulder. Our attitude does not limit itself to the contemplation of the beauty of these dress items, but continues with certain contributions to enriching and making social use of them.

I am a teacher of fine arts at the Public Institution Centre of Excellence in Constructions from Chișinău, a workplace that is not linked to the traditional art of the national costume. I have the passion to make and wear the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță) and I share it with several communities from the Republic of Moldova

Eight years ago, I desired to have my traditional blouse and I decided to stitch it, following a pattern from my native village, Slobozia Doamnei, from the Orhei district. I found several old items, among bearers and in museums, but I chose to stitch one using cotton fabric, similar to the one worn by my mother in her youth. I also stitched several blouses on hemp fabric, using woolen threads, as it was customary in late 19th century. I participated in two contests in Romania, after that the blouses embroidered by me were admired alongside newly-made blouses in an exhibition, later presented in Spain, Zaragoza and Luxemburg.

When I started to wear blouses, I noticed a particular attention from several people around me and thus I proposed myself to share what I know with other women in the country, forming a group of ladies. The group which was gradually formed out of interest and love for the traditional Romanian blouse, is called “Șezătoarea Basarabia” and includes over 200 members and several local communities. We organized meetings and socials with women from Chișinău, with those from villages near the municipality, and later with more remote ones. I answered their questions concerning the tradition from our villages. I helped them learn various techniques that are specific for the traditional blouse with embroidery on the shoulder. I explained them what is the cut and how we organize the ornaments on the blouse, what kind of chromatics was used in the past. Among the first socials, organized in departure, were those from Molovata Nouă, on the left bank of river Nistru. Here gathered women and pupils from several villages. After that we supported the women from the Mereni village, who desired to make traditional blouses. Then we were invited in villages far away from the central part of the country – Pelinia village, Drochia district, Țigănești village, Strășeni district, Ciuciulea village, Glodeni district, Ciobalaccia village, Cantemir district.

Until 2019, we organized weekly socials at the National Museum of Ethnography and Natural History, with the permission of the administration.

In 2020-2021, we meet once in a month at the museum, while other socials are held in small groups, in villages or in within on-line communities.

In May 2016, after a period of time, we were invited to participate at different events in the country, linked with the topic of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță), for example: The Ie Festival in 2016, at the National Museum of Ethnography and Natural History from Chișinău; The National Day of the Folk Costume – 2017; The National Day of the Folk Costume at the Palace of the Republic (2018); The National Day of the Folk Costume at the National Museum of Ethnography and Natural History from Chișinău (2019, 2020).

We were invited in 2018 at the IA MANIA Festival. We worked 5 months before the event, with a group of eight pupils from the high school from the Holercani village, Criuleni district. After that, the blouses made by pupils were presented during the Festival and awarded by a jury. At the event was also presented an exhibition of blouses made by the Community “Șezătoarea Basarabia”. Within the Festival IA MANIA, organized in 2019, were exhibited as well traditional blouses with embroidery on the shoulder (altiță) made by ladies from the Community “Șezătoarea Basarabia”.

Each time, the exhibitions contain newly embroidered blouses. One of the most representative exhibitions bore the generic „100 blouses rescued from loss”, being dedicated to the Centenary of the Great Union of Romania and Basarabia (16 January – 28 March 2019), organized at the National Museum of Ethnography and Natural History in Chișinău. In the exhibition were exposed both women and men blouses.

I wear the traditional women’s blouse, sometimes the entire costume, during many activities, as well as in everyday life. Thus, I promote the values of the traditional art and I motivate people around me to learn about the traditional Romanian dress. I consider that the traditional women’s blouse with embroidery on the shoulder (altiță) is an element of cultural identity of the Republic of Moldova and Romania. It represents the beauty of our soul and has the entire right to be included on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity, within a common nomination file of the Republic of Moldova and Romania.

2nd of February 2021

Chișinău

Olesea Enachi

Scrisoare de susținere

Mă numesc Andreea-Mădălina Reusoc, sunt membră a Comunității „Sărbătoarea Basarabia” din or. Chișinău, Republica Moldova. Apreciez și respect foarte mult cămășa cu altită și doresc din tot sufletul ca „Arta cămășii” cu altită - element de identitate culturală în România și Republica Moldova să fie recunoscută de UNESCO drept patrimoniu cultural imaterial al umanității. Contribuți, prin mai multe activități, la crearea și valorificarea cămășii cu altită pe care o consider drept piesă esențială a costumului nostru popular și o manifestare a gustului și bogăției spirituale a străbunilor noștri. De profesie sunt profesoară de biologie și chimie, având experiență de lucru și ca farmacistă. Am deprins arta broderiei aceluș 6 ani. Am dorit să-mi copleșesc și să pot cămășa cu altită întru respectul față de cămășa tradițională și pentru ca acest tezaur să ajungă în mâinile noastre mai departe. În familia mamei, s-au brodat multe lucruri utilizate în casă și de la ea am învățat dragostea pentru arta aceluș. Din păcate, pasiunea mea a apărut mult după decesul părinților și bunicilor, și le simțeam mult lipsa.

Sunt de loc din satul Căzănești, raionul Telenești. Și primul lucru pe care l-am făcut, am dorit să copleșesc și să continui cămășa noastră din localitate. Am găsit câteva cămășii cu altită textile și bucatele de cămășii brodate în perioada 1900-1940. Ulterior am ajutat câteva consătărene să deprindă dragostea de aceluș. Acum avem cămășii de Căzănești.

Brodând la prima mea cămășă, în paralel am început să citesc cărți despre portul tradițional și bogăția de ornamente și puncte de cusături ale cămășii cu altită. Bineînțeles că trecând peste etapele coaterii, îmi dădeam seama că aptitudinile mele în domeniul nu sunt destule, iar cămășa cu altită constituie o întreagă artă și conține simboluri deosebite de alte textile. Din acel moment, am decis să merg mai departe prin studiu

aprofundat și să înțeleg acest domeniu cu ochii profesioniștilor. A început o nouă etapă în viața mea, cea care a fost rădită de bunici, fără să mi fi dat seama la momentul inițial. Pentru că, de când mă știu, bunicii, fără a-mi impune ceva, îmi educau dragostea și respectul față de tradiții, port popular, lucru manual (au țesut mult la viața lor) și atunci am înțeles că pasiunea mea vine din familie.

De 5 ani, pasiunea mea și-a găsit „pereche”. În cadrul câtorva conferințe organizate de Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală (MNICIN), în colaborare cu Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial (CNEPPI) am cunoscut persoane interesate de ecasera cămăși cu altită și am decis să ne întreinim în cadrul unui grup. Așa a luat naștere grupul „Șezătoarea Basarabia”. Șezătorile noastre sunt susținute de colaboratori științifici ai MNICIN, muzeografi și de alte persoane care își împartășesc cu noi cunoștințele acumulate și ne ajută practic să însușim tehnici de cusut. Cartea „Costumul Popular din Republica Moldova”, autor Varvara Buzilă, a devenit ghidul practic pentru membrii Șezătorii. La fel, prin rețelele de socializare (Facebook) am găsit largi posibilități de colaborare cu alte șezători și muzee din Republica Moldova și România. Pe parcursul a 5 ani, tot ce am învățat eu despre ecasera cu altită am avut plăcere de a împărtăși tuturor persoanelor care veneau în „Șezătoare Basarabia”. Pîntotdeauna am susținut teoriile referitoare la ecasera cămășilor tradiționale cu altită. Am dorit să excludem artizanatul din portul tradițional ca să se revină la cămăsa originală! În cadrul Comunității „Șezătoare Basarabia” ne-a reușit acest lucru. Acum, cămăsa cu altită, a ieșit din rîndurile comunității, pe scenele de concert, fiind purtate de interpreții de muzică populară, care își cîștigă personal cămășile pe care le poartă, un lucru nou în acest domeniu artistic.

Personal au început să instruiască, în paralel
discipoli. Peste 15 persoane îndrumate de
mine, în ultimii 3 ani, au preluat cu plăcere
din cunoștințele mele și cos cauasi cu
altită pentru sine și persoanele dragi, unele
având câte 3 cauasi deja. Principiul de
predare este mai mult virtual, deoarece
sunt la distanță, dar folosesc poze, scheme,
planșe, carti, secrate. Cu, ca îndrumător, le
predau toate etapele, începând cu alegerea
panzei, a firelor de cusut, apoi - droirea,
principalele tehnici de cusut răsăritești
folosite în coaserea cauasi cu altită, di-
rijând toate etapele cu minuțiozitate, până
la asamblarea cauasi. În alegerea moti-
velor care urmează să le coase, punem
accent pe cele găsite în zona centru-nord
sau locul de naștere al părinților, modele
de la Muzeul Național de Etnografie și
Istorie Naturală, fragmente de cusături
găsite la acizieni.

Studiez în continuare compoziția și
ornamentele cauasilor cu altită. Acest do-
meniu e foarte vast și conține multă
informație, pentru că tezaurul de cauasi
are diferențe de la o zonă la alta.
Cartile de specialitate și exponatele din
muzeu sunt cea mai mare sursă de
informare. J

În cadrul „Seraților Basarabia” am
participat la organizarea mai multor expo-
ziții, unde am etalat cauasi cu altită,
cusute de membrii „Seraților” și discipolii
noștri: Expozițiile „Serațoarea Basarabia”,
prilejuate de Ziua Națională a Portului
Popular (edițiile 2016-2020); expozițiile din
cadru Festivalului „Gaellania” (edițiile
din anii 2018-2019); Expoziția „100 Cauasi
basarabene salvate de la dispariție (2018)”
la MNCIN și Festivalul Centenar Fest-
Clementele Vietii” de la Complexul „Tatra”, dedi-
cate Centenarului Marii Uniri a Basarabiei cu

cu Românica; Expoziția Portului Popelar de la Parlamentul Republicii Moldova, cu prilejul zilei Naționale a Portului Popelar (2020); Expoziția de la Ministerul Afacerilor Externe, dedicată nominalizării, Arta camasi cu altită - element de identitate culturală în România și Republica Moldova în Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural Imaterial al umanității; Expozițiile au fost mult apreciate, ceea ce ne încurajează să continuăm ideea începută acum mulți ani. Colaborarea cu Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău ne inspire foarte mult.

Drumurile au calătorit prin lume, au luat cu mine camasa cu altită și au purtat-o cu mandrie. Eram foarte plăcut surprinsă, când fiind recunoscută din multime, auzeam aprecieri despre frumusețea camasi românești sau observam priviri ocherse asupra camasilor mele. Designerii de modă se inspiră mereu din modelele cunute pe camasilor tradiționale, recunoscând rădăcinile străvechi pe care le au brodate camasilor românești. La fel, camasa cu altită a fost îmbrocotă de stărueri de cinema, dar și în viața cotidiană. Trebuie să recunoaștem că a fost apreciată și îndragită și peste hotarele țării.

Camasa cu altită ne reprezintă ca neam în toată lumea și merită să fie promovată la nivel mondial de UNESCO.

07. 10. 2020

Chișinău

I. Rusnac

Letter of support

My name is Andreea-Natalia Rusnac, I am a member of the Community "Sexatoarea Basarabia" from Chisinau, Republic of Moldova. I appreciate and bear a great respect for the traditional blouse with embroidery on the shoulder. With my entire heart I wish that "The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altita) - an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova" be recognized by UNESCO as an intangible cultural heritage of humanity. I contribute, through different activities, to the creation and exploit of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altita). I consider it an essential item of our folk costume and a manifestation of the taste and spiritual wealth of our ancestors.

As profession, I am a teacher of biology and chemistry, having also work experience as chemist.

I learnt the art of embroidery 6 years ago. My desire was sew and wear a traditional blouse with embroidery on the shoulder (altita), so that this treasure may live further. In my mother's family, one embroidered many items for home use and from

her I learnt the passion for the art of needlework. Unfortunately, my passion began long after the death of my parents and grandfather and I miss them much. My native village is Căzănești, district of Telenești. The first step I made was that I wanted to learn and to continue our blouses from the native village. I found some blouses with embroidery on the shoulders, fabrics and pieces of embroidered blouses from 1900-1940. Later I helped several women from the same village to acquire the love for sewing. In present time, we have Căzănești blouses. While embroidering my first blouse, in parallel, I started to read books about the traditional dress the richness of ornaments and stitches of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altită). Passing through the stages of sewing, I have naturally acknowledged that my aptitudes in this field are not enough. The traditional blouse with embroidery on the shoulder (altită) is a whole art and comprises symbols that differ from those of other fabrics. From that minute, I decided to continue with a thorough study and understand this domain with the eyes of a professional. A new stage started in my life, that was sown by my

grandfathers, which I had not acknowledged at first. Since early age, my grandfathers educated in me the love and respect for traditions, folk costume, handwork (they weaved much during their lives) without imposing me anything. I understood then that my passion originated in family.

Five years ago, my passion found her "match". During several conferences organized by the National Museum of Ethnography and Natural History (MNEIN), in cooperation with the National Centre for the Conservation and Promotion of the Intangible Cultural Heritage (CNCPPCI), I got acquainted with persons interested in sewing the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altita) and we decided to meet within a group. Thus, the group "sezoarea Basarabia" (Basarabic social) was born. Our socials are supported by scientific researchers from MNEIN, museum experts and other persons that share with us the accumulated knowledge and help us practically learn sewing techniques.

The book "The Folk Costume from the Republic of Moldova" author - Varvara

Buzila, became a practical guide for the members of "Sezatoarea". Due to social networks (Facebook) we have similarly found wide possibilities of cooperation with other socials and museums from the Republic of Moldova and Romania. During 5 years, I was pleased to share with all the persons who approached "Sezatoarea Basarabia" all that I had learnt about the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altita). I have always supported the theories concerning sewing the traditional blouses with embroidery on the shoulder (altita). We wanted to exclude modern craftsmanship from the traditional dress, in order to return to the original blouse! We accomplished this fact in the Community "Sezatoarea Basarabia". Nowadays, the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altita) has overcome the community, reaching, concert halls, being worn by performers of folk music. The latter sew personally the blouses they wear, which is a new phenomenon in this artistic domain.

Myself, I started in parallel to instruct disciples. Over 15 persons led by me, during last 3 years, have eagerly exploited my knowledge. They sew blouses with

embroidery on the shoulder (altita) for themselves and for their dear ones. Some of them already have three finished blouses. My teaching method is rather a virtual one, because I keep distance, but I use images, schemes, tables, and scanned books. As a guide, I teach them all the stages, beginning with choosing the fabric, the sewing threads, then - making the cut, the main Romanian techniques of sewing, used in sewing the blouse with embroidery on the shoulder (altita). I conduct keenly all the stages, until assembling the blouse. While choosing the motifs that are going to be sewn, we stress those that are identified in the central-northern region or in my parents' village, patterns from the National Museum of Ethnography and Natural History, pieces of fabrics found among people.

I study further the composition and ornaments of traditional blouses with embroidery on the shoulder (altita). It is a very wide domain and contains a lot of information, because the wealth of blouses varies in different regions. The profile books and the museum exhibits are the richest source of information. Within "Seraoarea basarabia", I involved in the organization of several exhibitions where we presented blouses with embroidery on the shoulder (altita) sewn by members of "Seraoarea" and our

disciples: the exhibitions „Saxatoarea Basarabia” presented at the National Day of the folk costume (2016-2020) editions); the exhibitions at the „YAMANIA” Festival (editions from 2018-2019); the exhibition „100 Bessarabian blouses rescued from loss” 2018 at the National Museum of Ethnography and Natural History and at the „Festival Centenar-Fest - „Elements of Life” from the „Vatra” Complex, both dedicated to the Centenary of the Great Union of Basarabia with Romania; the exhibition of Folk Dress from the Parliament of the Republic of Moldova, on the National Day of the Folk costume (2020); the exhibition from the Ministry of Foreign Affairs, dedicated to the nomination „The Art of the Traditional blouse with embroidery on the shoulder (altită) - an element of cultural identity of Romania and the Republic of Moldova” for the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity.

The exhibitions were highly praised. This fact encourages us to continue the idea that has started many years ago. The cooperation with the National Museum of Ethnography and Natural History from Cluj-Napoca inspires us very much.

Whatever places in the world I visited, I took with me the traditional blouse with embroidery on the shoulders (altită), and I wore it proudly. I was very gladly

surprised when, being remarked in the crowd, I heard eulogies about the beauty of the Romanian blouse or I noticed bold glances at my blouses. Fashion designers constantly draw inspiration from the ornaments sewn on traditional blouses, acknowledging the archaic roots of the embroideries on the Romanian blouses. At the same ~~to~~ time, the blouse with embroidery on the shoulder (altită) was worn by cinema stars, as well as in daily life. We should recognize that it was also praised and beloved abroad. The traditional blouse with embroidery on the ~~same~~ shoulder (altită) represents us, as a nation, in the whole world and deserves to be promoted at world level by UNESCO.

04.10.2020

Chişinău

A. Busuac

Nr. _____ data _____

Localitatea Chizișău

CONSIMȚĂMÂNT
privind nominalizarea elementului
„Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală
în România și Republica Moldova”
în Lista Reprezentativă UNESCO
a patrimoniului cultural imaterial al umanității

Eu, subsemnata, Olesea Banariuc, membră a Comunității „Șezătoarea Basarabia”, susțin nominalizarea „Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova”, pentru a fi înscrisă în Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității.

Am început a coase o cămașă tradițională acum 8 ani, luând la bază o cămașă care a aparținut mamei mele, moștenită de la bunica. Desigur, primele încercări erau foarte stângace, mai mult intuitiv alegeam croiul, culorile, ornamentele. Pentru că nu mai aveam de la cine întreba, am început drumul meu în crearea iilor, prin acumularea cunoștințelor din cărțile ce le mai găseam pe vremea cea prin biblioteci.

Dragostea mea pentru arta populară, dar mai ales pentru cămașa cu altiță, m-a făcut să fiu silitoare în a coase cămașa frumos și corect. După mai mulți ani de muncă, învățare și circa 7 cămăși cusute, am reușit, zic eu, să ajung la o formulă ideală de îmbinare a cămășii lăsate din bătrâni cu viziunea unei cămăși ce ar vrea să o poarte și tânăra generație. În felul acesta am asigurat continuitate acestei piese unicele a costumului nostru, numită cămașă cu altiță.

Când informația ce o posedam a devenit destul de multă, a apărut și necesitatea de a o împărtăși. Așa s-au ivit discipolii ce aveau același interes pentru această artă. Împreună cu ai mei 9 discipoli și ale lor 26 de cămăși am îmbogățit considerabil tezaurul patrimoniului nostru, care se pierdea cu fiecă generație. Cea mai mare dorință a mea este să protejăm tot ce înseamnă „Cămașa cu altiță” ca pe o „ladă de comori”, pentru ca copiii copiilor noștri să învețe să se mândrească oriunde în lume cu portul nostru popular.

05.02.2021

Nr. _____ date _____

Locality Chişinău

**Agreement on the nomination of the element
„The art of traditional blouse with embroidery
on the shoulder (altiță) -
an element of cultural identity
in Romania and the Republic of Moldova”
on the UNESCO Representative List of the
Intangible Cultural Heritage of Humanity**

I, the undersigned, Olesea Banariuc, member of the Community „Şezătoarea Basarabia”, sustain the nomination of „The art of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță) – an element of cultural identity of Romania and the Republic of Moldova” to be inscribed on the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity.

I started to stitch a traditional blouse 8 years ago, taking at the base a blouse that belonged to my mother, that was inherited from my grandmother. Surely, the first attempts were very clumsy, more intuitively I chose the cut, the colours and the ornaments. Because I did not have from whom to ask, I started my own path in creating my blouse, by learning from the books that I could find that days in libraries.

The love for traditional art, but especially for traditional women’s blouse with embroidery on the shoulder, made me be hardworking and make beautifully and correctly a traditional blouse. After several years of work, studying and about 7 sewn traditional blouses, I say, I managed to reach an ideal formula for combining the blouse left by the elders with the vision of the blouse that the young generation would like to wear. In this way, I assured the continuity to this unique piece of the traditional costume named the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță).

When the information I had became quite large, appeared the necessity to share it. In this way appeared my pupils who had the same interest for this art. Together with my nine disciples and their 26 blouses, we considerably enriched the treasure of our heritage, which was lost with each generation. My greatest wish is to protect all that means “the traditional blouse with embroidery on the shoulder” as a “treasure chest”, in order that the children of our children would learn to be proud of our traditional costume everywhere in the world.

05.02.2021

Consimțământ de familie
 Subsemnata, Natalia Nicolaeșu, împreună
 cu sora mea Tanta Vornicescu
 și fiica Diana Nicolaeșu, purtătoare
 ale tradițiilor din satul Țoxova,
 raionul Strășeni, membre ale „Țerătorii
 Basarabia” din municipiul Chișinău,
 susținem „Arta cămășii cu albică - element
 de identitate culturală în România
 și Republica Moldova”, pentru a
 fi înscrisă pe Lista Reprezentativă
 UNESCO a Patrimoniului Cultural
 Imaterial al Umanității.

Sunt de profesie tehnolog alimentară,
 pasionată de istoria țării, de lectură,
 de cusut cămăși cu albică. De mici
 am fost învățată de mama că
 trebuie să ne confecționăm singurele
 hainele, căci și la rândul său,
 a avut de la bunica aceeași povară.
 Fiind adolescentă, am descoperit că
 de fapt, confecționarea hainelor este
 o normalitate pentru neamul nostru.

În 2014, am pris euraj să-mi eos
 singurică manual prima cămașă cu
 altită, de atunci am confectionat
 13 cămeși cu altită și alte tipuri.
 Sora mea îngrijește copilul mic, i-au
 plăcut mult realizările mele, a
 învețat a coase tehnici diverse și acum
 poartă propriile cămeși. Yueraxă curat,
 atent și are simțul artistic. Fiica mea,
 chear dacă este ocupată ca și alți
 elevi, a participat împreună cu mine
 la coaserea cămeșii ei cu altită. Acum
 o poartă o poartă eu drag. Am curat
 cămașuta și feciorului meu Marin.
 Acum împreună cu sora, coasem
 cămașă fatăului nostru, care dorește
 în toamnă să dea vinul în țese,
 în cămașă curată de noi.

În ¹ serătoare Basarabia am primit
 îndrumări despre cum se coase corect
 o cămașă cu altită. În prezent, pentru
 pentru că avem foarte mulți membri,
 ajut și eu alte doamne, și domnișoare

În a eroi și a coase corect o
cămășă cu altită, învățându-le
să continue portul lor local. Astfel,
avem susținători în întreaga republică
și în diasporă.

Consider că arta cămeșii cu
altită este foarte importantă pentru
educația tinerei generații, pentru sufletul
nostru comunitar. O ajut să cunoască
portul popular al strămoșilor noștri,
modul de al confecționa corect și
respectul pentru diversitatea culturală.

3. februarie 2021
Chișinău

Natalia Neolaescu.
Suf

Family consent

The undersigned, Natalia Nicolaescu, together with my sister Tanta Dornicescu and my daughter Diana Nicolaescu, bearers of traditions from the Yozova village, Strășeni district, members of the community "Lezătoare Basarabia" from the Chișinău municipality, support "the Set of traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altită) - an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova" on the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity.

My profession is that of food technologist. I am passionate about the history of my country; my other passion are reading and embroidery of the traditional blouse. From childhood, we learned from our mother that we should make ourselves our clothes, because she

2

had received the same advice her mother. Being a teenager, I discovered that making clothes, in fact, represents a normality for our people. In 2014, I took my heart to make myself the first traditional blouse with embroidery on the shoulder (altifa), and since then I made 13 traditional women's blouse and other types of blouses. My sister takes care of a little child. She was very fond of my accomplishment, learnt to sew different techniques and she actually wears her own blouses. She works neatly, attentively, and has artistic senses. My daughter, although she is busy like other pupils, participated together with me in sewing her blouse with embroidery on the shoulder. Nowadays, she gladly wears it. We sewed a small shirt for my son Maxim. At present, together with Tanta, we sew a shirt for our father who

intends, next autumn, to make wine at
press wearing the shirt sewn by us.

the community „Șezătoare Basarabia”
I received directions on how to make
correctly a traditional blouse with
embroidery on the shoulder. Nowadays,
because we have a lot of members, I help
other ladies and girls to cut and embro-
ider correctly their own traditional
blouses, teaching them to continue their
local dress. Thus, we have supporters
in the whole republic and in the
diaspora.

I consider that the art of the
traditional blouse with embroidery on
the shoulder (altifa) is very important
for our community soul, for the education of
the young generation. It helps them learn
about the folk dress of our ancestors, the way
to design it correctly, and the respect for
cultural diversity.

3 of February 2021, Chișinău

Natalia Nicolaescu

CONSIMȚĂMÂNT

Prin prezenta, Diana Roșca, în calitate de membră a Comunității „Șezătoarea Basarabia” și fondatoare a grupului de lucru Școala de ii „Ciocârlia” din satul Costești, r. Ialoveni, confirm susținerea nominalizării „Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova” pentru a fi înscrisă în Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității. Consider cămașa cu altiță cartea de vizită a femeilor acestui neam românesc din toate timpurile și îmi doresc să contribui la salvarea acestui element important al costumului nostru tradițional.

Sunt creatoare de cămăși de circa 3 ani, astfel reușind să duc la bun sfârșit 7 lucrări, iar altele 3 sunt în proces de lucru. Deși nu m-a învățat nimeni să cos și să creez cămăși, mereu am fost interesată de acest subiect. Vedeam cămașa cu altiță ca pe o bijuterie valoroasă și o binecuvântare.

Am început activitatea unui grup de lucru cu mai multe fete din satul Costești, raionul Ialoveni, din dorința de a crea și a lăsa o moștenire pentru generațiile viitoare. Cămășile de sărbătoare sunt cea mai frumoasă și valoroasă zestre pe care o putem lăsa copiilor noștri. Scopul nostru principal este să creăm cămăși cu altițe pentru toți membrii familiei, ca aceste cămăși să fie purtate la sărbători. De asemenea, cămășile sunt destinate ceremoniilor de botez, pentru ziua de 1 septembrie, pentru tineri la cununie, pentru bunei la Paște și Crăciun. Un aspect important în acest proces este faptul că ne dezvoltăm competențe noi. Cusutul unei cămăși durează minim 6 luni, deci suficient timp de a medita asupra ceea ce facem și cât de bine facem.

Să crezi o cămașă cu altiță este o filosofie întregă. Începi cu studiul, cu alegerea motivelor și a culorilor potrivite. Femeile care se încumetă să pornească un astfel de proiect au în interiorul lor un nucleu de creativitate, care tocmai urmează să explodeze. Consider că ființa umană are necesitatea de creație și de hrană spirituală. Pe vremuri, femeile gospodine de la țară erau nevoite să muncească mult fizic, la câmp, cu animalele și creșteau copii. Dar atunci când se așezau la războiul de țesut, sau luau în mână pânza și ața, începea să înflorească lumea lor interioară. În prezent există aceleași fenomene. Cămașa cu altiță este pentru mine o sursă de inspirație, o motivație de a fi creativă și a fi conectată la un grup social cu care fac schimb de experiență și idei.

3 februarie 2021

S. Costești, r. Ialoveni

Roșca

AGREEMENT

By the present, Diana Roșca, in the quality of member of the Community „Șezătoarea Basarabia” and founder of the working group “Ciocârlia” School of traditional blouses (ii) from the village of Costești, district of Ialoveni, I confirm my support for the nomination of „The art of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță) – an element of cultural identity of Romania and the Republic of Moldova” to be inscribed on the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. I consider the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță) to be the visit card of all the women of this Romanian people of all the time and I wish to contribute to the safeguarding of this important element of our traditional costume.

I am the author of traditional blouses for the last 3 years, thus I finished 7 blouses, and other 3 are in process of work. Although nobody taught me how to sew and create traditional blouses, I always was passionate by this subject. I had the vision on traditional women’s blouse as a valorous treasure and a benediction.

I started the activity within the working group with several women in Costești village, Ialoveni district, from the desire to create and leave behind an inheritance for the future generations. The traditional celebration blouses represent the most beautiful and valorous dowry which could be transmitted to our children. Our aim within the working group is to create blouses with embroidery on the shoulder (altiță) for all the members of the family, in order that these blouses be worn on celebrations. Also, the blouses are destined to be worn on baptismal celebrations, on the 1st of September, for wedding ceremonies, on Easter and Christmas. An important aspect in this process it is the fact that in this process we obtain new competences. Stitching a blouse takes minimum 6 months, therefore sufficient time to meditate on what we do and how well we do it.

To create a traditional blouse with embroidery on the shoulder it is an entire philosophy. We begin with studying, with the selection of the motif and the proper colours. Women who have the courage to start such a project, have in the inner soul a nucleus of creativity, which is going to explode. I consider that the human being has the necessity to create and consume spiritual things. In ancient times, women who lived in their households, worked hard on the fields, growing animals and taking care of their babies. But when they used to sit and work on the weaving looms, or they took in the hands the canvas and strings, they used to blossom inside. In present exists the same phenomenon. The traditional blouse with embroidery on the shoulder it is a source of inspiration for me, a motivation to be creative and connected to a social group with which I exchange experience and opinions.

3 February 2021

S. Costești, r. Ialoveni

Roșca

Complexul de Meșteșuguri „Artă Rustică”
din s. Clișova Nouă, comuna Ciocâlteni, raionul Orhei,
<https://rusticart.md/>;
e-mail: info@rusticart.md
complexulartarustica@gmail.com;
tel. + 373 069 347 472.

Scrisoare de încuviințare a
propunerii de înscriere a elementului „*Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală
în România și Republica Moldova*” în Lista Reprezentativă UNESCO
a patrimoniului cultural imaterial al umanității

Prin prezenta, subsemnata, Ecaterina Popescu, meșter popular și director al Complexului de Meșteșuguri „Artă Rustică” din s. Clișova Nouă, raionul Orhei, Republica Moldova, adevers precum că susțin nominalizarea „*Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova*” pentru a fi înscris în Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității.

Sunt născută în anul 1954, în satul Clișova Nouă, raionul Orhei, un sat cu tradiții bogate, în care au cusut și țesut textile manual, generații după generații. Am moștenit arta broderiei de la mama Elizaveta Anghel. Am studiat și am promovat din adolescență arta populară a broderiei, pentru că la noi în sat era obligatoriu ca mama să învețe fiicele de toate: să coase, să toarcă, să țeasă pânza și covoare, să brodeze cămașa cu altiță și alte broderii pentru casă. Zestrea era un anumit număr de obiecte, fără de care recuzita fetei de măritat nu era completă. Se considera că fata e datoare să își confecționeze cam tot ce îi trebuia pentru casa viitoare: scoarțe, lăicer sau covor, veretcă, țoluri, traiste, perne, pânzeturi și adesea cosea cămașa femeiască cu altiță și alte cămăși pentru mire și pentru viitorii socri. Româncele basarabence de la țară au fost întotdeauna preocupate de felul în care se îmbrăcau, fie că mergeau la câmp sau la hora din sat. Cămașa femeiască le-a deosebit tot timpul. Și în prezent lumea continuă să se identifice, inclusiv, prin cămașa femeiască cu altiță, piesă vestimentară de o rară frumusețe. Este de datoria fiecăruia dintre noi să păstreze costumul tradițional și să-l poarte cu mândrie.

Pe parcursul etapelor vieții, am activat în calitate de profesoară de clasele primare, șefă a Grădiniței din satul Clișova Nouă, primar al satului Clișova Nouă. Însă cea mai mare pasiune am avut-o dintotdeauna pentru meșteșugurile populare, țesutul covoarelor și brodarea cămășii femeiești cu altiță. Astfel, am început a confecționa costume și a practica țesutul în calitate de director al Centrului Educațional la Școala primară din satul Fedoreuca. Iar din 2003 sunt conducătorul Complexului de Meșteșuguri „Artă Rustică” din satul Clișova Nouă, pe care l-am creat și l-am dezvoltat pe parcursul anilor.

Circa 10 femei de la Complexul de Meșteșuguri „Artă Rustică” din satul Clișova Nouă, raionul Orhei, sunt specializate în Arta cămășii cu altiță. Cu ajutorul lor am putut confecționa cămăși cu altiță deosebit de frumoase pentru interpreți de folclor, ansambluri de folclor din localitățile Republicii Moldova și de peste hotare, pentru iubitorii de cămăși brodate care sunt tot mai mulți pe an ce trece.

Complexul de Meșteșuguri „Artă Rustică” cuprinde cinci compartimente:

- Centrul de instruire în domeniul meșteșugurilor;

- Întreprindere meșteșugărească;
- Muzeu local cu genericul „Tradițiile populare ale satelor din Lunca Răutului”;
- Sala de expoziție;
- Ansamblul de dans popular „Lăstărașii” din Clișova Nouă.

La Complexul de Meșteșuguri „Artă Rustică” femeile adulte și adolescenții din familii defavorizate pot dobândi cunoștințe în domeniul confecționării cămășilor tradiționale femeiești și bărbătești, în deosebi în Arta cămășii cu altiță. Complexul este dotat cu literatură de specialitate, echipament și utilaj necesar pentru însușirea mai multor genuri de meșteșuguri. În baza experienței proprii, am elaborat și am autorizat la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova curriculumuri și ghiduri practice la cursurile de educație tehnologică pentru doritorii de a studia arta broderiei cămășilor tradiționale și a țesutului. Organizăm frecvent ateliere de creație, clăci, șezători așa ca altădată, unde femeile se ajutau reciproc în a coase și țese. Organizăm și seminare în cadrul cărora meșterițele din republică pot învăța a coase cămașa cu altiță.

Am participat la nenumărate expoziții naționale și locale cu cămășile femeiești pe care le coasem, promovând insistent cămășile din zona de centru. Anual participăm cu o colecție impunătoare de lucrări, inclusiv replici, dar și lucrări de autor la Ziua Națională a Portului Popular sub egida Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, edițiile 2014-2019, la hramurile localităților Orhei și mun. Chișinău, la festivalurile naționale. Complexul pe care îl conduc organizează de 5 ani Festivalul „Frumos Covor Basarabean”, la care expunem cămășile cu altiță cusute de noi.

Pe parcursul anilor m-am implicat în diverse proiecte și activități de voluntariat, inclusiv în calitate de meșter popular și pedagog: Sunt:

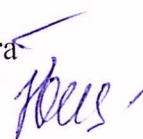
- Membră a Asociației Meșterilor Popolari din Moldova, de la fondarea organizației (1993)
- Președinte al Asociației Obștești regionale „Femeia Rurală”
- Membră a Comisiei de Expertiză Tehnică de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova
- Membră a Consiliului A. O. Uniunea Meșterilor Popolari din Republica Moldova
- Membră a Asociației Meșterilor Popolari din Moldova și România.
- În anul 2000 am creat Organizația Obștească „Femeia Rurală”, a cărei misiune constă în revalorificarea și promovarea meșteșugurilor populare ca oportunitate economică în localitățile rurale.

Susțin plenar nominalizarea „Artei cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova” la UNESCO. Cămașa femeiască cu altiță este una din hainele noastre emblematice, de mare frumusețe, care place și altor popoare.

Data, anul

19.11.2020

Semnătura

Craftsmanship Complex “Rustic Art”,
Clișova Nouă village, Ciocâlteni commune, district of Orhei,
<https://rusticart.md/>;
e-mail: info@rusticart.md
complexulartarustica@gmail.com;
tel. + 373 069 347 472.

Approval Letter

concerning the proposal to inscribe the element “The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altiță) – an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova” in the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity

Herewith, the undersigned, Ecaterina Popescu, a folk craftswoman and director of the Craftsmanship Complex “Rustic Art” from the village of Clișova Nouă, district of Orhei, Republic of Moldova, acknowledge that I support “*The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altiță) – an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova*” in the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity.

I was born in 1954, in the village of Clișova Nouă, district of Orhei, a village with rich traditions, in which one generation after another used to sew and weave manually fabric items. I inherited the art of embroidery from my mother, Elizaveta Anghel. I have studied and promoted since teens-age the folk art of embroidery, because in our village man considered mandatory that every mother teaches daughters everything: how to sew, how to spin, how to weave cloth and carpets, how to embroider the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță) and other house embroideries. The dowry consisted of a certain number of objects. Without them, the requisite of a girl to marry would not be complete. They considered that a girl had to make herself nearly everything she needed in her future house: “scoarțe” [traditional wall-carpets], “lăicer” [traditional bench rug] or carpet, “veretcă” [traditional thick fabric from hemp], “țoluri” [traditional floor carpets], peasant bags, pillows, cloths. Often she would sew the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță), as well as other blouses – for the bridegroom and for her future parents-in-law. The Romanian village women from Bessarabia were always concerned how they dressed, either going in field or at the village “hora” [traditional circle-dance]. The female blouse always distinguished them. And up till now, people continue to identify themselves including by means of the woman traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță), a dress item of exquisite beauty. It is everyone’s duty to preserve the traditional costume and to wear it proudly.

During my life stages, I worked as teacher in the elementary school, head of the Kindergarten from the village of Clișova Nouă, mayor of the village of Clișova Nouă. But I have always nurtured the greatest passion for folk crafts, weaving carpets and embroidering the woman traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță). I started thus to make costumes and to practice weaving as director of the Educational Centre from the Elementary school from the village of Fedoreuca. Since 2003, I am the head of the Craftsmanship Complex “Rustic Art” from the village of Clișova Nouă, created and developed by me along the years.

About 10 women from the Craftsmanship Complex “Rustic Art” from the village of Clișova Nouă, district of Orhei, are specialized in the Art of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță). With their help, I managed to make extremely beautiful blouses with embroidery on the shoulder (altiță) for folk singers, folkloric ensembles from Republic of Moldova and from abroad, for admirers of embroidered blouses, their number increasing each year.

The Craftsmanship Complex “Rustic Art” comprises five sections:

- Educational centre in the field of crafts;
- Craftsmanship Company;
- Local Museum, bearing the title “The Folk Traditions of villages from the Răut meadow”;
- Exhibitions hall;
- The “Lăstărașii” Ensemble of Folk dance.

Within the Craftsmanship Complex “Rustic Art”, adult women and teenagers from poor families can acquire knowledge in the field of making traditional woman and male blouses, especially in the Art of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță). The complex is endowed with profile literature, the necessary equipment and tools for learning different kinds of crafts. Using my own experience, I worked out and obtained the authorization of the Ministry of Education, Culture and Research of the Republic of Moldova for curricula and practical guides for classes of technological education for persons willing to study the art of embroidering traditional blouses and that of weaving. We organize frequently creative workshops, bees, socials, like in old times, where women would help each other to sew and weave. We also organize seminars where folk craftswomen from the republic can learn how to sew the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță).

I have participated in countless national and local exhibitions, with the woman blouses we sew, promoting insistently the blouses from the central zone. Every year, we participate with an impressive collection of works, including replicas, but also author works, at the National Day of the Folk Costume, under the aegis of the Ministry of Education, Culture and Research, the 2014-2019 editions; the feasts of the patron saints of Orhei and Chișinău municipality; at national festivals. The Complex I lead organizes, for 5 years, the Festival “Frumos Cover Basarabean” [Beautiful Bessarabian Carpet], where we present the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță) sewn by us.

During the years, I involved in various projects and volunteer activities, inclusive as a folk craftswoman and pedagogue. I am a:

- Member of the Union of Folk Craftsmen from Moldova, since the foundation of the organization (1993)
- President of the regional Public Association “Femeia Rurală” [Rural Woman]
- Member of the Commission of Technical Expertise beside the Chamber of Commerce and Industry of the Republic of Moldova
- Member of the Council of the Public Association The Union of Folk Craftsmen from the Republic of Moldova
- Member of the Association of Folk Craftsmen from Moldova and Romania
- in 2000, I created the Public Organization “Femeia Rurală” [Rural Woman]. Its mission consists in the exploit and promotion of folk crafts, as an economic opportunity for rural localities.

I fully support the nomination “*The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altiță) – an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova*” for UNESCO. The traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță) is one of our emblematical dress items, having a great beauty, admired also by other nations.

Date, year

19. 11. 2020

Signature

Neus -

Consimțământ

Subsemnatul, Simion Lungu, originar din Bădeni, raionul Soroca, conducător al Centrului de Meșteșuguri „Fantezie” de la Casa de Cultură, susțin din toată inima nominalizarea „Arta cămășii cu albiță - element de identitate culturală în România și Republica Moldova” în Lista Reprezentativă UNESCO a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității.

Am început a coase cămăși când am devenit director al Casei de Cultură din satul Bădeni și conducător al Ansamblului Folcloric „Fărăneuța”. Pentru că, la începutul activității, aveam nevoie de costume populare autentice, am adunat bani de materiale și am început a coase cămăși cu albiță, cu forțele proprii, care să reprezinte tradiția satului nostru. După ce, împreună cu colegele din ansamblu, am cusut mai multe cămăși, dar și alte piese ale costumului popular, am decis să deschidem în anul 2005 și Centrul de Meșteșuguri „Fantezie”, implicând în activitate mai multă lume din localitate. Am colecționat cămășile vechi din satul Bădeni, folosindu-le ca sursă de inspirație. Pe parcursul anilor, am participat la diverse întâlniri metodice care ne-au ajutat să înțelegem mai bine cum se coase corect o cămășă cu albiță, ce specific are aceasta în Câmpia Sorocii.

Cămășile cu albiță cusute la Centrul de Meșteșuguri „Fantezie” sunt expuse la majoritatea activităților culturale care au loc în localitate, iar la unele am participat cu master-class-uri

la confecționarea cămășii cu albăță și chiar a întregului costum popular. În calitate de meșter și conducător al centrului de Meșteșuguri, studiez piese din muzeele de istorie și etnografie din Ioroca, Florești, Cosăuți, Chișinău, Șoleani, Hobiin etc. Personal, deși sunt bărbat, mă mândresc că pot broda cămăși cu albăță. Ne propunem să coasem cămașa cu albăță care s-a purtat în Câmpia Iorocii. Cromatica și ornamentele cămășilor cu albăță din regiunea noastră este specifică, predomină culoarea rozie și neagră, dar ornamentele sunt foarte variate. O altă parte a activității este cea educativă. Centrul de Meșteșuguri are ca scop instruirea elevilor și adulților în confecționarea cămășii cu albăță. Din anul 2005 și până în prezent au fost instruiți circa 28 de elevi și circa 12 persoane adulte care practică acest meșteșug. Din anul 2020 mai avem 10 eleve care învață a coase cămașa cu albăță și a țese catrințe și brățe. Suntem mândri că diverse personalități, artiști, ansambluri folclorice din țară sunt îmbrăcate în costume populare create de noi. Centrul de Meșteșuguri „Fantazie” participă permanent la expozițiile organizate de autoritățile locale și naționale, precum: Ziua Națională a Portului Popular, organizată anual de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, și la alte festivaluri, ca de exemplu: La Mania, s. Molovata Nouă, r. Dubăsari, „La poalele Țiglei” din s. Văsieni, r. Galoveni etc., dar și la diverse târguri organizate în România, precum: Târgul Creatorilor Po-

pulari de la Muzeul „Astra”, oraşul Sibiu.

La noi, cămaşa cu albăţă se poartă doar la sărbătorile mari, este un etalon cultural în localitate şi în întreaga ţară. Multe personalităţi poartă cămăşi cu albăţă şi întreg costumele populare la festivităţi, la ceremonii, la biserică. Consider că recunoaşterea internaţională a cămăşii cu albăţă ar contribui la promovarea culturii noastre. Este un element valoros al costumei populare, prin care ne identificăm ca o comunitate, popor, naţiune.

23 octombrie 2020, Bădeni, Soroca.

Simion Lungu

Simion

Consent

The undersigned, Simion Zungu, a native of Bădeni, district of Soroca, head of the Craftsmanship Centre „Fantezie” from the House of Culture, support with my entire heart the nomination „The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (Altiță) - an element of cultural identity of Romania and the Republic of Moldova” for the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity.

I began to stitch blouses after I had become director of the House of Culture from the Bădeni village and head of the Folklore Group „Țărănească”. Because at the beginning of my activity I needed authentic folk costumes, I had collected money for materials and started to sew, with our own efforts, blouses with embroidery on the shoulder that represented the tradition of our village. Together with the women colleagues from the group, we made several blouses, as well as other items of the folk costume. Afterwards, in 2005, we decided to found also the Craftsmanship Centre „Fantezie”, involving in this activity more people from the village. We made a collection of old blouses from the Bădeni village, using them as a source of inspiration. During the years, we have participated in various methodical meetings that helped us understand better how to sew correctly a blouse with embroidery on the shoulder (altiță), what peculiarities it has in the Soroca field.

The blouses with embroidery on the shoulder (altiță), sewn at the Craftsmanship Centre „Fantezie”, are presented during the majority of

cultural events from our village. During some of them, we participated with master-classes for making blouses with embroidery on the shoulder and even the entire folk costume. Being a craftsman and head of the Craftsmanship Centre, I study items from the museums of history and ethnography from Sorooca, Florești, Coșăuți, Chișinău, Șolcani, Hobiș etc. Although a man, I am personally proud that I can embroider blouses with embroidery on the shoulder. Our aim is to sew the blouse with embroidery on the shoulder which was worn in the Sorooca Field. The chromatics and the ornaments of blouses with embroidery on the shoulder, in our region, are specific. The red and black colours dominate, while the ornaments are very different. Another side of the activity is the educational one. The goal of the Craftsmanship Centre is to teach pupils and adults to make blouses with embroidery on the shoulder. Since 2005 until now, we instructed about 28 pupils and nearly 12 adult persons who practise this craft. Since 2020, we have 10 more girls as pupils who learn how to sew the blouse with embroidery on the shoulder, how to weave peasant skirts (catrințe) and belts. We are proud that different personalities, artists, folk groups from our country wear folk costumes created by us. The Craftsmanship Centre "Fantexie" permanently participates in exhibitions organized by local and national authorities, such as: The National Day of Folk Costume, organized yearly by the Ministry of Education, Cul-

ture and Research, and other festivals, like, for example, Ia Miana, village of Moloata Noua, district of Dubăsari, „La poalele Figlei” from the village of Văseni, district of Iaoveni etc., as well as in various fairs held in Romania, such as: Fair of Folk Creators from the „Astra” Museum, Sibiu.

Among us, the blouse with embroidery on the shoulder is worn only during great feasts, it is a cultural model in our village and in the entire country. Many personalities wear the blouse with embroidery on the shoulder and the entire folk costume during festive events, ceremonies, in church. I consider that the international acknowledgement of the blouse with embroidery on the shoulder would contribute to the promotion of our culture. It is a valuable element of the folk costume, which we identify ourselves with as a community, people, and nation.

23 October 2020,
Vădeni, Soroca.

Simion Lungu

Simion

Nr. _____ data _____
Localitatea Strășeni

CONSIMȚĂMÂNT
privind nominalizarea elementului „Arta cămășii cu altiță –
element de identitate culturală în România și Republica Moldova”
în Lista Reprezentativă UNESCO
a patrimoniului cultural imaterial al umanității

Prin prezenta, Olga Chiriac, în calitate de meșter popular și profesor de limba franceză în satele Dolna și Lozova, Republica Moldova, confirm susținerea nominalizării „Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova” pentru Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității. Aș dori să contribui astfel la salvarea cămășii tradiționale femeiești cu altiță, pe care o consider o piesă esențială a costumului popular și o realizare deosebită a străbunicilor noastre.

Am moștenit arta broderiei de la bunica Liuba Lozovanu și mama Ecaterina Bubucea. Ele au brodat cămăși cu altițe pe când erau domnișoare și apoi când au avut familiile lor. Mama mea era foarte iscusită și a brodat și alte lucrări, nu doar cămașa cu altiță. Prima cămașă am brodat-o pentru fiica mea în anul 1978.

De circa 30 de ani sunt meșter popular și pedagog cu gradul superior didactic în învățământul preuniversitar în orașul Strășeni. Am studiat la Universitatea de Stat din Moldova. Timp de 10 ani am condus un cerc de broderie în liceul din Strășeni, unde am familiarizat elevii cu metode și tehnici din broderia tradițională, precum și croiul cămășii cu altiță. Am 15 discipoli care și-au cusut cămăși cu altiță. Începem de la cele mai simple tehnici și ornamente. Elevele însușesc, după principiul de la simplu la compus, începând de la croi, principalele tehnici de broderie folosită pentru arta cămășii cu altiță etc. În ultimii ani, studiez portul popular din zona Moldovei istorice, precum tipologia cămășilor tradiționale, compoziția și ornamentele cămășilor femeiești cu altiță. Am studiat multe cămăși pe care le-am văzut la diferite expoziții, târguri și în colecții muzeale și particulare. Modelele de cămașă pentru elevele de liceu le selectez din literatura de specialitate. Cunoașterea patrimoniului de cămăși cu altiță este înlesnit și de Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău, cu care colaborez.

Particip împreună cu elevele la diferite expoziții, târguri locale și naționale, cu cămășile tradiționale confecționate la lecții, precum: Ziua Națională a Portului Popular, Festivalul Iei, expoziții de peste hotare și organizate de către Uniunea Meșterilor Populari din Republica Moldova. Cea mai recentă participare a fost la Expoziția „100 de cămăși basarabene salvate de la dispariție”, în contextul Centenarului Marii Uniri (16 ianuarie – 28 martie 2019) de la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău.

Considerăm că „Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova” are importanță națională și ne reprezintă ca neam în toată lumea și merită a fi promovată la UNESCO.

Data, anul
28 decembrie 2020

Chiriac Olga

No. _____ date _____

Place Strășeni

CONSENT

regarding the nomination of the element “*The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altiță)* – an element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova” in the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity

Herewith, Olga Chiriac, folk craftswoman and French teacher in the villages of Dolna and Lozova, Republic of Moldova, confirms the support for the nomination “*The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altiță)* – an element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova” in the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. I would like to contribute in this way to the safeguarding of the traditional blouse for women, with embroidery on the shoulder (altiță). I consider it an essential item of the folk costume and an exquisite accomplishment of our grandmothers.

I inherited the art of embroidery from my grandmother Liuba Lozovanu and my mother Ecaterina Bucea. They had embroidered blouses with embroidery on the shoulder (altiță) before getting married and later, after they had their own families. My mother was very skilful and she embroidered other works too, not only the blouse with embroidery on the shoulder (altiță). I embroidered the first blouse for my daughter in 1978.

For about 30 years, I am a folk craftswoman and pedagogue, holding the superior didactic degree in school education, from the town of Strășeni. I studied at the Moldova State University. For 10 years, I led a circle for embroidery in the Strășeni lyceum, where I taught pupils methods and techniques of traditional embroidery and the cut of the blouse with embroidery on the shoulder (altiță). I have 15 disciples who have sewn their own blouses with embroidery on the shoulder (altiță). We start from the simplest techniques and ornaments. Girls learn following the principle from simple to complicated. They start with the cut, passing then to the main techniques of embroidery etc. In recent years, I study the folk dress from the region of historical Moldova, namely the typology of traditional blouses, the composition and ornaments of women traditional blouses with embroidery on the shoulder (altiță). I have studied many blouses, which I saw at different exhibitions and fairs, as well as in museum and private collections. I chose from the profile literature patterns of blouses for high school girls. The National Museum of Ethnography and Natural History, with whom I cooperate, also facilitates the acquaintance with the collection of traditional blouses with embroidery on the shoulder (altiță).

Together with my pupils, I participate in different exhibitions, in local and national fairs, showing the traditional blouses made during lessons. Such events are the National Day of the Folk Costume, the Ie Festival, exhibitions from abroad and those organized by the Union of Folk Craftsmen from the Republic of Moldova. Most recently, I have participated at the Exhibition “100 Bessarabian Blouses rescued from loss”, organized within the Centenary of the Great Union (16 January – 28 March 2019) at the National Museum of Ethnography and Natural History from Chișinău.

We consider that “*The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altiță)* – an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova” bears national importance and represents us as a nation worldwide. It deserves hence to be promoted within UNESCO.

Date, year
28 December 2020

Chiriac Olga

Consimțământ de susținere a artei cămășii cu altiță

Comunitatea „Șezătoare Basarabia” a apărut din dragoste pentru cămașa cu altiță și pentru costumul tradițional. De 5 ani activăm în format larg, având reprezentanți în diferite localități, în jurul cărora activează grupuri locale. Acum, Comunitatea întrunește peste 200 de membri, în majoritatea lor femei, dar și studenți, eleve, inclusiv câțiva bărbați. Mai multe doamne din comunitate sunt în concediu pentru îngrijirea copilului, altele sunt la pensie, altele practică diferite profesii (învățătoare, medici, contabili, ingineri, tehnologi etc.) și folosesc util timpul brodatând cămăși cu altiță. Doamnele au preluat tradiția cusutului artistic din familie și o continuă permanent sau în timpul liber. Câțiva membri țes manual pânză bună pentru brodat cămăși, brâie, catrințe, ajutându-se reciproc, pentru a cunoaște bogăția tradiției și a însuși tainele artei.

Subsemnatul, Veaceslav FILIMON, împreună cu Olesea ENACHI și Andreea Natalia RUSNAC, formăm grupul de coordonare a Comunității.

În acești ani, am cusut manual peste 360 de cămăși, toate după modele vechi, foarte valoroase din punct de vedere artistic și istoric. Am fost în vizită și am ajutat peste 20 de comunități locale să-și cunoască mai bine costumul tradițional, să recupereze ornamentica locală prin realizarea fotografiilor și a probelor în material, să stăpânească tehnicile specifice, să formeze grupuri de persoane interesate de arta acului și de continuitatea tradiției.

Ca rezultat, am organizat mai multe expoziții cu lucrările gata și demonstrații ale costumului tradițional, ca să stimulăm interesul societății pentru aceste valori, să vadă aceste frumoase realizări cât mai multă lume, să le aprecieze, să participe la protejarea și înmulțirea lor. În sate, în școli, centre de cultură am organizat șezători (master-class-uri) pentru a învăța tinerii să însușească tehnici de cusut și principii de ornamentare. Lucrăm în parteneriat cu primării, Uniunea Meșterilor Populari din Moldova, muzee. O colaborare specială avem cu Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, care ne oferă acces la colecțiile de port, spații de întrunire, de demonstrare a expozițiilor și de organizare a seminarelor.

În ultimii ani, participând la pregătirea nominalizării „Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova”, am creat cămăși de pe altele foarte vechi și foarte rupte, în unele cazuri, la solicitarea comunităților, am folosit în acest scop bucăți din vechile cămăși, în acest fel în ianuarie 2019 am inaugurat la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală Expoziția „100 de cămăși basarabene salvate de la dispariție”, un eveniment de mare impact social.

În anul 2020, am participat *la Concursul pentru cea mai reprezentativă cămașă cu altiță din comunitate*, organizat de către Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală și Institutul Cultural Român „M. Eminescu” din Chișinău (iunie-iulie), am organizat o expoziție de costume de Ziua Națională a Portului Popular, o altă Expoziție „Arta cămășii cu altiță” (Iunie) la Parlamentul Republicii Moldova și alta la Ministerul de Externe al Republicii Moldova (Ianuarie 2021). La toate aceste evenimente au fost demonstrate cămăși cu altiță, cusute manual, în ultimii doi ani, după cele mai frumoase tradiții.

Comunitatea „Șezătoare Basarabia” apreciază înalt cămașa cu altiță ca pe o haină simbolică, care ne încapă și ne reprezintă pe toți. Susținem cu toată admirația demersul înaintării pentru înscriere în Lista reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității a „Artei cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova”. Vom proteja și de acum încolo valorile acestei haine pentru a spori coeziunea socială.

Veaceslav FILIMON,

Membru al grupului de coordonare a Comunității „Șezătoare Basarabia”

Chișinău, 12 februarie 2021

Consent supporting the Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (altiță)

The Community “Șezătoare Basarabia” was founded out of love for the traditional blouse with embroidery on the shoulder (altiță) and for the traditional costume. We have been active for 5 years in a large group, having representatives in different villages, where work local groups. In the present, the Community includes over 200 members. The majority of them are grown-up women, but there are also university students, pupils, and some men. Several women from the community are on childcare leave; some are retired, and some practise different professions (teachers, surgeons, accountants, engineers, technologists etc.) and use efficiently their time by stitching traditional blouses with embroidery on the shoulder. Ladies have learnt the tradition of artistic stitching in their family and continue it permanently or in their free time. Several members stitch manually good-quality fabric for embroidering blouses, belts, “catrințe” [peasant skirts], they help one another, in order to know the richness of the tradition and learn the secrets of this art.

The undersigned, Veaceslav FILIMON, together with Olesea ENACHI and Andreea Natalia RUSNAC, form the coordinating group of the Community.

During these years we have stitched manually over 360 of blouses, all of them following old patterns, very valuable from artistic and historical perspective. I visited and helped over 20 local communities to know better their traditional costume, to recover local ornaments by making photos and samples in the fabric, to master the specific techniques, to establish groups of persons interested in the needle art and in the continuity of the tradition.

Consequently, we have organized several exhibitions with finalized works and parades of traditional costume, aiming to stimulate the interest of the society for these values, so that more people may see these beautiful works, may praise them, may involve in their protection and dissemination. In villages, schools and in cultural centres we have organized socials (master-classes) to teach youngsters learn stitching techniques and principles of ornamentation. We work in partnership with town halls, with the Union of Folk Craftsmen from Moldova, and museums. We have a special cooperation with the National Museum of Ethnography and Natural History, which offers us access to collections of costumes, halls where to assemble, to present exhibitions and organize seminars.

In recent years, while participating in the preparation of the nomination of “The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (Alțiță) – an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova”, we have created blouses drawing inspiration from very old and extremely teared ones. In some case, at the request of communities, we used in this respect pieces of old blouses. Thus, in January 2019, we inaugurated, within the National Museum of Ethnography and Natural History, the Exhibition “100 Bessarabian blouses rescued from loss”. The event had a great social impact. In 2020 we participated in the *Contest for the most representative traditional blouse with embroidery on the shoulder from the community*, organised by the National Museum of Ethnography and Natural History and the Romanian Cultural Institute “M. Eminescu” from Chișinău (June-July). We organized an exhibition of blouses during the National Day of the Folk Costume. Another Exhibition “The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (Alțiță)” (June) was hosted by the Parliament of the Republic of Moldova, and another one – by the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Moldova (January 2021). During all these events were presented traditional blouses with embroidery on the shoulder (altiță) manually stitched during the last two years, following the most beautiful traditions.

The Community “Șezătoare Basarabia” has a high esteem for the traditional blouse with embroidery on the shoulder, considering it a symbolic dress that comprises and represents all of us. We support with our whole admiration the intention to submit for inscription in the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity “The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (Alțiță)”. We shall further protect the values of this cloth to enhance the social cohesion.

Veaceslav FILIMON,

Member of the coordinating group of the Community “Șezătoare Basarabia”

Chișinău, 12 of February 2021

CONSIMȚĂMÂNT
privind nominalizarea elementului „Arta cămășii cu altiță –
***element de identitate culturală în România și Republica Moldova*”**
în Lista Reprezentativă UNESCO
a patrimoniului cultural imaterial al umanității

Prin prezenta, **Stela Moldovanu**, fondatoarea grupului ”MăiestrIA” și autoarea cărții ”MăiestrIA – povestea cusută a ieii”, confirm susținerea nominalizării „Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova” pentru Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității. Aș dori să contribui astfel la salvarea și promovarea cămășii tradiționale cu altiță, pe care o consider cea mai importantă piesă a costumului popular românesc și unica realizare a designului textil colectiv care poate fi purtată în zilele noastre la fel ca acum sute de ani. Am prins dragostea de cusut încă din copilărie. Toată adolescența am experimentat ornamente, tehnici cu acul și croșeta. Aveam mereu tendința să-mi personalizez hainele, care erau atunci în general destul de uniforme. Am ajuns să cos și o ie prin clasa a șaptea, cu care am participat și am fost premiată într-un concurs raional la Nisporeni. Dar nu mi-a zis nimeni atunci că ia e mai mult decât niște floricele brodate îngrijit. Au trecut ani, am tot experimentat diferite tehnici de broderie, până într-o clipă când mi s-a deschis o nouă poartă. În 2016 am descoperit care este puterea și rostul ieii autentice românești și am cusut conștient prima mea ie, ”Ia de Nistru”, inspirată de blogul Semne Cusute. După care a urmat toată *Povestea*.

Participarea în proiectul IA Aievea, în care am reconstituit la invitația Ioanei Corduneanu un izvod vechi din Muzeul Național al Țăranului Român din București, a fost un nou început pentru activitățile mele, o întoarcere spre rădăcini și un prilej de a contribui la redescoperirea și perpetuarea ieii. Ulterior, împreună cu alte 4 participante din Chişinău la acest proiect, Parascovia Lepădatu, Nadia Mînză, Diana Ciobanu, Cristina Larii, am creat în 2018 grupul ”MăiestrIA”.

În 2019 am inițiat un grup de lucru, **Clubul MăiestrIA în acțiune**, în care la moment sunt peste 100 de membri din domenii absolut diferite: medici, juristi, profesori, cercetători științifici, traducători, manageri de companii, asistenți sociali, frizeri. Pasiunea pentru cusut și dragostea față de rădăcini este ceea ce a unit și a dat roade în acest grup.

Expozițiile MăiestrIA de cămăși tradiționale cusute în zilele noastre au fost inițiate de mine și expuse în saloanele MOLDECO din Chişinău trei ani la rând (2017-2019), pentru a scoate din muzee ia în spațiul public și a arăta

frumusețea ei autentică. Cinci din cămășile cusute de membrele fondatoare ale grupului "MăiestrIA", au fost expuse la Tokio în 2019, în cadrul proiectului IA AIEVEA. Expozițiile "MăiestrIA", din care au făcut parte peste 60 de cămăși autentice românești, au fost găzduite în ultimii ani de cele mai importante Muzeetnografice din România: Muzeul Civilizației Populare Tradiționale ASTRA din Sibiu și Muzeul Național al Țăranului Român din București.

În 2019 pe baza cămășilor cusute în grupul nostru am editat cartea "**MăiestrIA – povestea cusută a iei**", un album cu 448 de pagini, format 24x30 cm. Este o ediție unică în tot spațiul românesc în care sunt peste 400 de fotografii realizate profesionist cu cămăși autentice vechi și cusute în zilele noastre, toate, aproape fără excepție având croiul cămășii cu altiță. Cartea începe cu viața și activitatea unui șir de personalități marcante din cultura românească, care au promovat și purtat ia cu demnitate în diverse perioade istorice și se încheie cu un glosar de cuvinte vechi, în care sunt explicați termenii din domeniul costumului popular românesc. Dincolo de toate, este un ghid practic care descifrează semnificația ornamentelor, descrie cu ilustrații grăitoare tehnicile de cusut arhaice și te învață cum se coase corect și responsabil o ie autentică, dar și o cămașă bărbătească. De asemenea cartea oferă informații prețioase legate de diferențele dintre o cămașă autentică și una de artizanat, tipurile de cămăși după zonele etnografice, precum și sfaturi utile cum să păstrezi și să ai grijă de costumele de colecție. În octombrie 2020 a apărut și ediția engleză a albumului – "**IA – the Story of a Masterpiece**". Proiectele "MăiestrIA" continuă. Misiunea noastră este să transmitem generațiilor viitoare toată bogăția iei autentice românești și să păstrăm legătura cu rădăcinile viguroase pe care le avem.

Consider că este de datoria generației noastre să transmitem peste ani acest meșteșug și totodată acest element distinctiv al costumului nostru popular. Cămașa cu altiță este pentru spațiul românesc ceea ce este sari-ul pentru India sau kimono-ul pentru Japonia. Este elementul identitar care vorbește nu doar despre tradiție, dar și despre iscusința femeii care își crea veșmântul în strânsă legătură cu Cerul și Pământul. Este reconectarea noastră cu rădăcinile viguroase pe care le avem. Sunt ferm convinsă că „*Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova*” este un dosar care merită toată atenția și este imperios necesar să fie promovat la UNESCO.

Data, anul
05.12.2020

Semnătura
Stela Moldovanu

Chisinau, Moldova

STATEMENT OF CONSENT
on the nomination of the element ‘The Art of the Top Sleeve Embroidery Folk Blouse
– Ia, a Cultural Identity Element in Romania and the Republic of Moldova’
in UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of
Humanity

Hereby, Stela Moldovanu, founder of the group ”MaiestrIA” and author of the book ”IA – the story of a Masterpiece”, acknowledge my support to the nomination of „ The Art of the Top Sleeve Embroidery Folk Blouse – Ia, a Cultural Identity Element in Romania and the Republic of Moldova” in UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. I would thus like to contribute to the safeguarding and promotion of the traditional folk blouse with *altiță*, which I consider to be the most important piece of the Romanian traditional garment and the only output of collective textile design that is still wearable nowadays in the same manner as it used to be worn centuries ago.

I fell in love with needlework back in my childhood. Throughout my adolescence, I experimented ornaments, needlework and crocheting techniques. I always tried to customize my clothes, which were rather dull and standardized at those times. I created my first IA in the seventh grade, which won a prize in a district-level contest in Nisporeni. However, there was nobody to tell me at that time that an IA is much more than just a blouse with neatly stitched flowers on it. Years passed by, I tried a variety of embroidery techniques, until a new door opened to me. In 2016 I discovered the power and the meaningfulness of the genuine Romanian IA and it was then that I worked on an IA in a knowingly manner, sewing the IA from the Dniester river region, a model inspired from the “Sewn Signs” blog. That’s how the Story started. The participation in the project IA Aievea at the invitation of Ioana Corduneanu, which consisted in re-constituting an IA based on an old textile fragment from the Museum of the Romanian Peasant from Bucharest, was a new milestone in my activity, a turning back to our origins, an opportunity of re-visiting IA, of its perpetuation. Subsequently, together with other 4 participants from Chisinau in that project, Parascovia Lepadatu, Nadia Minzu, Diana Ciobanu and Cristina Larii, we created the group ”MaiestrIA” in 2018.

In 2019 we launched a working group, **Club MaiestrIA in Action**, which currently comprises more than 100 members from absolutely different professional backgrounds: doctors, lawyers, teachers, researchers, translators, company managers, social workers, hairdressers etc. The passion for embroidery and the love for our origins united the members of this group and it paid off.

MaiestrIA Exhibitions of traditional blouses created nowadays were launched by me and exposed in MOLDECO salon in Chisinau three years in a row (2017-2019), in order to take IA out of museums into public space, showing its genuine beauty. Five IAs sewn by the founding members of “MaiestrIA” group, were exhibited in Tokyo in 2019, in the framework of the project IA AIEVEA.

”MaiestrIA” exhibitions including more than 60 genuine Romanian peasant blouses were hosted by the most important ethnography museums in Romania: ASTRA Museum of Traditional Folk Civilization in Sibiu and the Museum of the Romanian Peasant from Bucharest. In 2019, based on the IAs sewn in our group, I published the book ”IA – the Story of a Masterpiece”, an album with 448 pages, 24x30 cm size. It is a unique edition in the Romanian space, containing over 400 professional photographs of genuine old Romanian shirts as well as items created nowadays, almost all of them with practically no exception, having the structure of a folk blouse with the topsleeve *altiță*. The book starts with details about the life and activity of a number of notorious personalities from Romanian culture, who promoted and wore IA with dignity in different historical periods of time and it ends with a glossary of old words, explaining the meaning of terms in the area of traditional Romanian garments. Above all, it is intended to be a practical guide that decodes the meanings of the ornaments, renders the archaic embroidery techniques through graphic illustrations and teaches one how to embroider an authentic Romanian blouse in a correct and responsible manner. This book also provides precious information about the differences between an authentic traditional blouse and the artisanal wannabes, types of traditional blouses belonging to different ethnographic areas as well as practical tips on storage and taking care of collection costumes. In October 2020 the English edition of the book – **”IA – the Story of a Masterpiece”** was published. The projects within ”MaiestrIA” are going on. Our mission is to pass the opulence of the genuine Romanian blouse on to the generations to come and to preserve the connection with our vigorous roots. I believe it is the duty of our generation to transmit this artisanry over the years to come, which is a distinctive element of our traditional garment. The folk blouse with the topsleeve *altiță* has the same meaningfulness for Romanian heritage as the *kimono* is for the Japanese or the *saree* for the Indians. It is our identity-related element that speaks not only about tradition but also about the mastery of the women that used to create this piece of clothing in tight connection with the Sky and the Earth. It represents our re-connection with the robust roots we have. I am confident that „The Art of the Top Sleeve Embroidery Folk Blouse – Ia, a Cultural Identity Element in Romania and the Republic of Moldova” is a casefile deserving utmost attention and its promotion within UNESCO being imperative.

Date, year
05.12.2020

Signature
Stela Moldovanu

CONSIMȚĂMÂNT
privind nominalizarea
„Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală
în România și Republica Moldova”
în Lista Reprezentativă UNESCO
a patrimoniului cultural imaterial al umanității

Prin prezenta, Dina Voloc și Lilia Calancea, în calitate de fondatori ai Asociației Obștești "Mândria Basarabiei", confirmăm susținerea nominalizării "Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova", pentru Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității. Am dori să contribuim, astfel, la salvarea și promovarea costumului tradițional, și anume a cămășii cu altiță, pe care o considerăm o piesă valoroasă a costumului nostru popular.

Suntem un grup de femei, care coase în inima Republicii Moldova. Noi suntem pasionate de frumosul meșteșugurilor, tradițiilor și obiceiurilor și, nu în ultimul rând, de portul nostru național românesc. Vrem să scriem „istorie” cu un fir de ață. Folclorul, tradițiile și obiceiurile, cămășile noastre populare dispar odată cu modernizarea vieții de la țară, de aceea ne-am propus să cultivăm ce a mai rămas pe undeva, într-un colț ascuns, să întreprindem sau să organizăm ceva pentru a nu pierde firul artei populare.

Ne adunăm aproximativ patruzeci de persoane la șezători, în or. Strășeni, pentru a păstra motivele tradiționale și pentru a confecționa „cămașa femeiască cu altiță”. Astfel, am înființat în 2018, cu sprijinul Primăriei or. Strășeni, Asociația Obștească "Mândria Basarabiei". Scopul asociației este păstrarea, conservarea, dezvoltarea, promovarea și valorificarea portului național românesc, păstrarea identității naționale și a culturii autentice, organizarea expozițiilor și a altor activități culturale la nivel local, raional și internațional, sub toate formele. Confecționarea portului național și anume a „cămășilor femeiești cu altiță” și a celor bărbătești este o prioritate. Începând cu alegerea pânzei, a croiului, culorilor și a ornamentelor, tehnicilor de cusut, până la asamblarea lor, absolut toate etapele de coasere a cămășii cu altiță se fac manual.

Șezătorile noastre sunt pline de viață și de idei. Șezătoarea este un spațiu unde toți doritorii, de orice vârstă, pot veni cu drag și învăța Arta cămășii cu altiță. Cel

mai interesant moment este că am reușit să motivăm copiii, care au cusut primele cămăși și vin de fiecare dată entuziasmați.

Participăm împreună la diferite expoziții, târguri și festivaluri, precum: Festivalul Portului Tradițional, Festivalul „la Mania”, „Zilele Diasporei”, Festivalul Internațional al Tradițiilor și Obiceiurilor strămoșești „Suflet de Artist” din or. Strășeni, Festivalul Familiei și Tradițiilor Populare la Complexul etnocultural „Vatra” (21-23 iunie 2019). În ianuarie 2019, am participat la Expoziția națională „100 cămăși basarabene salvate de la dispariție”, organizată cu prilejul evenimentului Centenarul Marii Uniri a Basarabiei cu România, de la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău, unde am expus două cămăși de Strășeni și Ungheni, cusute după un studiu îndelungat și având la dispoziție doar poze și câteva motive. În decembrie 2019 am organizat o șezătoare la Bruxelles, la invitația Ambasadei Republicii Moldova de la Bruxelles, Belgia. Acolo s-au cusut deja patru cămăși cu altiță și vor mai fi cusute în curând și alte cămăși cu altiță de cetățenii plecați peste hotare.

Considerăm că „Arta cămășii cu altiță – element de identitate culturală în România și Republica Moldova” are o imensă importanță națională în spațiul românesc, deoarece ne reprezintă ca neam, popor și merită promovată la nivel internațional și inclusă în Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității.

15.10.2020

Strășeni

D. Voloc

L. Calancea

**Agreement on the nomination of
“The Art of the Traditional Blouse
with Embroidery on the Shoulder (Alțiță)
– an Element of Cultural Identity of Romania
and the Republic of Moldova”
in the UNESCO Representative List of the
Intangible Cultural Heritage of Humanity**

By the present, Dina Voloc and Lilia Calancea, in our quality of founders of the Association „MândriA Basarabiei”, we confirm the support of the nomination “The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (Alțiță) – an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova” for the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity. We would like to contribute to the saving and promotion of the traditional costume, and especially of the traditional blouse with embroidery on the shoulder (alțiță), which we consider a valorous piece of our traditional costume.

We are a group of women, which sews in the heart of the Republic of Moldova. We are passionate of the beauty of the traditional craftsmanship, of traditions and customs, and last but not the least of our traditional Romanian costume. We want to write the history with a thread. The folklore, traditions and customs, our traditional blouses disappear together with the modernization of life in villages, this is why we proposed ourselves to cultivate what remains somewhere hidden in a corner, to undertake something in order not to lose the thread of the traditional art.

We get together approximatively in a number of forty persons at socials (șezători) in the city of Strășeni, in order to preserve the traditional motifs and to make the traditional blouse with embroidery on the shoulder (alțiță). Thus, we founded in 2018 the Association „MândriA Basarabiei”, with the support of the mayoralty of Strășeni. The purpose of the association is the preservation, conservation, development, promotion and exploit of the traditional Romanian costume, the preservation of the national identity and authentic culture, the organization of exhibitions and of other cultural activities at local level, district and international level, in different forms. Making the national costume and especially the traditional blouse with embroidery on the shoulder and of those for men it is a priority. Starting with the selection of the material, of the cuts, of the colours and of ornaments, of techniques of sewing, until the assembling of the blouse, absolutely all the stages of sewing are done manually.

Our gatherings are full of life and of ideas. The gatherings are a space where all the persons who want, of any age, can come and learn the Art of the traditional blouse with embroidery of the shoulder. The most interesting moment is that we managed to motivate the children, who embroidered their first blouses and come each time with enthusiasm.

We participate together at different exhibitions and festivals, such as: the Festival of the Traditional Costume, the Festival “Ia Mania”, “The Diaspora’s Days”, The International Festival of Traditions and Customs “Soul of Artist” from the city of Strășeni, the Festival of Family and Popular Traditions at the Ethnocultural Complex “Vatra” (21-23 June 2019). In January 2019 we participated at the National Exhibition “100 Bessarabian blouses saved from disappearing”, organized with the occasion of the Centenary of the Big Union of Bessarabia and Romania, at the National Museum of Ethnography and Natural History from Chișinău. In the exhibition we exhibited two blouses with embroidery on the shoulder from Strășeni and from Ungheni that were embroidered after a long study and having at disposal only photos and several motifs. In December 2019, we organized a gathering at Bruxelles at the invitation of the Embassy of the Republic of Moldova at Bruxelles, Belgium. There were embroidered already four traditional blouses with embroidery on the shoulder (altiță), and soon will be embroidered others with the help of citizens who went abroad.

We consider that “The Art of the Traditional Blouse with Embroidery on the Shoulder (Altiță) – an Element of Cultural Identity of Romania and the Republic of Moldova” has an immense importance at national level in the Romanian space, because it represents us as people and it deserves to be promoted at international level and included on the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity.

15.10.2020

Strășeni

D. Voloc

L. Calancea

